

A TESTTÉ LETT IGE ISTENIVÉ TESZ BENNÜNKET

Tudjuk, hogy az Ige a Szent Szűztől testet öltött, s a régi emberi természetet új módon vette magára. Azt is tudjuk, hogy mint ember ugyanabból az anyagból volt, mint mi, mert ha nem abból lett volna, hiába parancsolta volna, hogy kövessük őt, mint Mesterünket. Ha ugyanis az az ember más valóságú lett volna, miért parancsolhatna hasonló dolgokat nekem, aki gyengének születtem, és ez hogyan is volna jó és igazságos?

gondoljuk, mint amilyenek mi vagyunk, vállalta a fáradalmakat, akarta, hogy éhezzen, a szomszóságot nem utasította el; szüksége volt az éjszakai pihenésre, nem menekült a szenvedéstől, alávetette magát a halál törvényének, kinyilvánította feltámadását, hogy emberi mi-voltát mindenben élénk állítsa azért, hogy te, szenvedő ember, ne veszítsd el bátorságodat, hanem – ha embernek vallod magadat – várakozz arra, amit az Isten állított eléd.

Hogy ne valami egészen más lénynek

Szent Hippolytus

EGYHÁZI, ISKOLAI KISKÖNYVTÁRAK RÉGI/MUZEÁLIS GYŰJTEMÉNYEINEK ÁLLOMÁNYVÉDELME BESZÁMOLÓ

A 25 éves *Pro Bibliotheca Antiqua Baksayana* Alapítvány 2016. szeptember 30-án jubileumi emlékülést és szakmai konferenciát rendezett Kunszentmiklóson, az Öreggimnázium gyülekezeti termében. A konferencián részt vett és felszólalt dr. Hoppál Péter, az EMMI államtitkára.

A jubileumi emlékülést az alapítvány elnöke, dr. Baski Imre nyitotta meg, majd Pintér Gyula lelkész-elnök köszöntötte az egybegyűlteket. Ezután Balogh Mihály, az Országos Pedagógiai

Könyvtár és Múzeum nyugalmazott főigazgatója, a kuratórium titkára, a konferencia szellemi atyja, rendezője és levezető elnöke ismertette az alapítvány történetét és bemutatta az ünnepre megjelent könyvtár- és alapítványtörténeti kötetet. Baráth Julianna, az alapítvány társelnöke e könyvvel és jubileumi emléklappal köszöntötte meg az alapítók, kurátorok, segítők munkáját.

Rövid szünet után dr. Hoppál Péter előadásával kezdődött a konferencia. A muzeális könyvtárak,

és különösen a könyvtári állományvédelem jövőjét vázolta fel az EMMI olvasatában, három fő „csapásirányt” kijelölve. Egyik a törvényi szabályozás korszerűsítése: a 2005-ben megjelent törvénymódosítás (1997. évi CXL. törvény) után 2016-ban további módosítások lépnek hatályba a muzeális dokumentumok nyilvántartásáról. Második a finanszírozás: a kormány az utóbbi években jelentősen megemelte az egyházi közgyűjtemények támogatásának összegét. A harmadik az OSZK teljes körű megújítása.

Ásványi Ilona, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár helyettes igazgatója, az Egyházi Könyvtárak Egyesülésének elnöke is beszélt a finanszírozásról. Állományvédelmi trendek, feladatok és források az egyházi könyvtárakban című, nagyívű előadásában, valamint átfogó képet adott az egyházi könyvtárak rendszerváltás előtti és utáni helyzetéről, az EKE történetéről, az összefogás és érdekképviselő eredményeiről. 2005-ben egy EKE-felmérés összegzését követően minisztériumi pályázat keretében sok könyvtár juthatott korszerű állományvédelmi eszközökhöz. Az elnökszöveg idei megismételt felmérésének eredménye: annak ellenére, hogy 2013 óta az NKA pályázataiból nagyrészt kizárták a könyvtárakat, szinte mindenütt mutatkozik fejlődés. Ennek mértéke nemcsak a könyvtár történeti jelentőségétől függ, hanem attól is, mennyire tekintélyes a fenntartó, és mennyire agilis a könyvtár vezetője. Ő emlékeztette a jelenlevőket arra is, hogy éppen Szent Jeromos emléknapiján gyűltünk össze és a könyvtárosok védőszentjének áldását kérte a konferenciára.

A dr. Fogarasi Zsuzsa igazgató (Ráday Múzeum, Kecskemét) előadásában bemutatott intézmény jól példázza az Ásványi Ilona által is említett egyházi sajátosságot: a könyvtár, levéltár és múzeum hármasságát. A Ráday Gyűjteménynek még külön jellemzője, hogy mindez két helyszínen található, Budapesten és Kecskeméten. A Dr. Berecz Ágnes főigazgatóval (Ráday Gyűjtemény, Budapest) együtt írt előadás (Állományvédelmi

feladatok és megoldások a Dunamelléken) könyvtári részéből fontos megjegyezni, hogy a szigorú szolgáltatási és kutatási protokoll is az állományvédelem része, és hogy a műemléki környezetbe beavatkozva (üvegfalat építve a polcok elé) a látogatóktól megvédhető a könyv, ám a megemelkedett hőmérséklet újabb veszélyforrás. A múzeumvezető irigylésre méltó eredményekről számolt be. Egy TIOP-pályázatnak köszönhetően saját restaurátor- és ötvösműhely szolgálja a múzeum és az egyházkerület gyűlekezeteinek műtárgyvédelmét, fenntartói és NKA-támogatással pedig digitális nyilvántartó adatbázis épül, s hamarosan indul az újabb projekt: a Kunszentmiklóssal is közös vallásturisztikai pályázat, Reformatour – alföldi református csillagtúra néven.

Dr. Keveházi Katalin főigazgató, a MOKKA Egyesület elnöke (SZTE Klebelsberg Könyvtár) szerint „...az állományvédelem a katalógussal kezdődik, tehát „a’ könyveknek ... lajstromozása kívántatik”. A téma csak első hallásra kakuksztó, valóban az az első, hogy tudjuk, mit kell védeni. A címben idézett Toldy Ferenc óta nem változott a könyvtár feladata – ami nincs feldolgozva, az nem szolgáltatható, tehát nem része a kulturális örökségnek. Ma már nemcsak erkölcsi, hanem törvényi kötelesség a muzeális dokumentumok bejelentése az MKD Ny-be. A szabályos leírások támogatója a MOKKA-R, az Eruditio és a Lectio adatbázis, ezen belül a régi magyarországi nyomdahelyek és szerzők adatbázisa.

Keveházi Katalin azzal zárta előadását: jó olyan helyen beszélni minderről, ahol példaértékű a feldolgozás. (Hozzátenném: is. Az állományvédelem is. A műemléki környezet megóvása is.)

Mindezekre bizonyosság Kisari Ottilia, a Bak-say Sándor Református Gimnázium és Általános Iskola könyvtárostánára, aki vázolta a könyvtár történetét, bemutatta a legértékesebb illetve legérdekesebb könyveket, a 25 éve tervszerűen folyó állományvédelmi munka szakaszait, az

alapítvány jelentőségét. – Kisari Ottilia 30 éve tért vissza iskolájába könyvtárosként dolgozni és matematikát tanítani. Feladatait mindvégig kiemelkedően látta el: matekos tanítványai versenyeket nyertek, megújult a diákkönyvtár és a muzeális gyűjtemény, s ami a legfontosabb: a gyerekek szeretik és használják a könyvtárat.

Szőkefalvi-Nagy Erzsébet könyvtárnok (Szedged) előadásának nemcsak a címe volt meglepő – Az idős bölcs ráncai szépek – hanem a tartalma is. Szembeszállva az eddig elhangzottakkal kijelentette, hogy a restaurált könyv kiváló műretek, nagyszerű kiállítási darab, de csak ennyi. Mert az öreg, használt könyvnek arca van, lelke van. Ha egy könyvnek megvannak a ráncai, nagyobb tiszteletet kelt, mintha botoxoznák! Számtalan képpel illusztrálva állítását megismételte az államtitkár úr szavait: a könyvtári gyűjtemény a nemzeti közvagyon része, annak megfelelő bánásmódot érdemel.

Violáné Bakonyi Ibolya könyvtárostánár (Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium, Csurgó) két okot talált arra, miért éppen a messzi Somogy délnyugati részén levő csurgói gimnázium szerepel a kis egyházi iskolai könyvtárak közül e jeles ünnepen. Kunszentmiklóst és Csurgót összeköti egy püspök (Baksay Sándor, aki csurgói diák volt) és egy látogatás. Ha 2003. május elsején nem jelentkeznék be a szentmiklósiak könyvtárlátogatásra, három napig csurog a víz a könyvekre az emeleti csőtörés következtében, így „csak” egy éjszakán át, eláztatva száznál több könyvet, három helyiséget. De „akik Istent szeretik, minden javukra szolgál” (Róma 8,28), hiszen a teljes evakuálás és másfél évi kényszerlakhelyen szorongás után egy kívül-belül megújult, szép és „vízbiztos” helyre költözhetett vissza a könyvtár.

Peller Tamás restaurátor (Állományvédelmi tanácsadás és eredmények egyházi gyűjteményekben) a preventív állományvédelem fontosságát hangsúlyozta. A nagymúltú könyvtárakban gyakran kell műemléki környezethez modern

műszaki-gépészeti megoldásokat alkalmazni, hogy elkerülhető legyen a kár. Az UV-sugárzás (a csendes gyilkos) ellen viszont egyedül a jó öreg spaletta jelenti a tökéletes védelmet.

Fehrentheil Henriette restaurátor (Ars Alba Bt, Szentendre) az alapítvány létrejöttétől dolgozik a kunszentmiklósi könyvek „ránctalanításáért”. *(Negyedszázados munkánk a kunszentmiklósi gimnáziumi könyvtár állományvédelméért.)* Képein fokozatosan nyomon követhettük a penészes, vízfoltos, savas, moly- és egérrágta kötetek átalakulását. Választ kaptunk arra is, miért nem fél a restaurátor a víztől (nem úgy, mint a csurgói könyvtáros). Azért, mert a papír vízben szűletik és egy fürdő mindig frissítő és tisztító hatással van rá.

Hajdu Zsófia Edit okleveles múzeumi- és közgyűjteményi tárgyrestaurátor (Pre-Con Restaurátor Kft) nem egyedi restaurálásról beszélt, hanem helyszíni folyamatos állományvédelemről, melynek legfontosabb elemei: a portalanítás, fertőtlenítés, és a bőrkötések kiszáradás elleni kezelése.

Az utolsó előadást *Kelemen Eörszöl (Pytheas Könyvmanufaktúra, Budapest)* hallhatta a kitartó közönség: *Régi könyvek új kontösben. A könyvdigitalizálástól a facsimile kiadásig.*

A kiváló minőségű szellemi táplálék mellé ugyanilyen kiváló testi táplálékot kaptunk, megkoronázva a jubileumi torta ízével és eleganciájával. A szép környezet, a tökéletesen felújított könyvtár emléket kézzelfoghatóvá teszi a tartalmában is, küllemében is magas színvonalú jubileumi kiadvány: Balogh Mihály - Kisari Ottilia: *Fejezetek a kunszentmiklósi református gimnáziumi könyvtár történetéből. A huszonöt éves Pro Bibliotheca Antiqua Baksayana Alapítvány. Magyarországi Református Egyház Zsinati Hivatala, 2016.*

Violáné Bakonyi Ibolya – Viola Ernő Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium Könyvtára

MAGYAR KATOLIKUS KULTURÁLIS HETEK

CÍMŰ ORSZÁGOS RENDEZVÉNYSOROZAT

A SZOMBATHELYI EGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁRBAN

A Magyar Katolikus Egyház művészeti értékeinek bemutatására, szélesebb körű megismertetésére a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia évről évre megrendezi a magyar katolikus kultúra ünnepét. 2016-ban a „*Szent Márton követői napjainkban*” mottó jegyében állítottuk össze a programokat. 2016. október 4-én a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtárban kiállítás megnyitóval vette kezdetét a kulturális rendezvénysorozat. Az „*Egy remekmű születése. A szombathelyi Szent Márton-kút szoborkompozíció keletkezéstörténete*” című időszaki kiállítást – mely Szent Márton születésének 1700. évfordulója alkalmára készült – Császár István szombathelyi egyházmegyei kormányzó nyitotta meg. Balogh Péter építész – a Rumi Rajki Műpártoló Kör elnöke – méltatta a tárlatot, melyet a kiállítás kurátora, Tóth Csaba Munkácsy-díjas festőművész mutatott be az érdeklődő közönségnek.

„A nagyközönség előtt eddig még nem ismert vázlatrajzok is láthatók a Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár új kiállításán,

Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

BIBLIOTHECA DIOECESANA SABARIENSIS

1791

H-9700 Szombathely, Szily János u.1. • Tel.: +36 94/589-763 • E-mail: könyvtar@martinus.hu

melyen az egyik leghíresebb szombathelyi köztéri alkotás, a *Szent Márton*

megkereszteli édesanyját kútszobor keletkezéstörténetét ismerhetik meg az érdeklődők. A szobor mára Szombathely ikonikus jelképévé vált. Feltűnik meghívókon, képeslapokon, könyvek borítóján. Szinte egyé vált a várossal, amely ezzel is jelezni kívánja: Szent Márton emlékének hű őrzője és egyben példás életének követője akar lenni. A vas megyei Rumban született Rajki István, az akkorra már neves szobrászművész, nyerte el a megbízást. 1938. október 2-án látványos külsőségek között avatták fel a köztéri alkotást. A mű keletkezésének előzményeiről, a munkafázisokról is olvashatók írások korabeli lapokban, ezek is láthatók a tárlókban. Aki szeretné ezzel kapcsolatban tovább bővíteni ismereteit, az megvásárolhatja azt a kiállításvezető kiadványt, amelyet a kiállításra készítettek el, és a kútszobor születéséről szól.”

*Molnár Péter
sajtómunkatárs*

MŰHELYTITKOK NYOMÁBAN

A SZOMBATHELYI EGYHÁZMEGYE 210 ÉVES

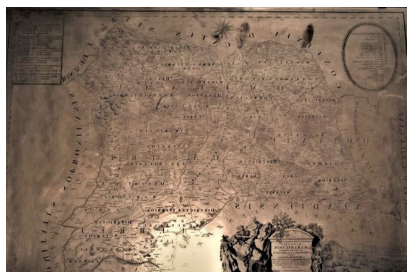
TÉRKÉPÉNEK RESTAURÁLÁSA

A Szombathelyi Egyházmegye alapítása (1777) után eltelt már negyed évszázad is, mikor elkészült az egyházmegye első egyházi igazgatási térképe, melyet Kenedics József (1756–1809) geometra, térképész, Vas vármegye mérnöke dolgozott ki gróf Herzan Ferenc szombathelyi püspök (1800–1804) megbízásából. Az 1804-ben megjelent, 86x61 cm-es, 1:180000

méretarányú, 14 esperesi kerületet feltüntető, valamint statisztikai táblázattal is ellátott térképről – jelen tudomásunk szerint – nagyon kevés lenyomat készült. Fennmaradt eredeti példányokról szinte alig tudunk. Az bizonyos, hogy a bécsi Osztrák Nemzeti Könyvtár és Földgömbmúzeum térképgyűjteményében őriznek egy eredeti első példányt. Szomorú azonban, hogy éppen a

megrendelőnek, a tulajdonosnak, a szombathelyi püspökségnek nincs egyetlen példánya sem ebből az első térképből. A térkép negatívját – azaz a réz-nyomólemezt, melyről a nyomatok készültek – Karacs Ferenc (1769–1838) térképmetsző metszette rézbe Pesten 1804-ben.

Herzan Ferenc püspök halála után, meglehetősen rövid időn belül elkészült a térkép hasonló kiadása, mivel Herzan utóda, Perlaki Somogy Lipót püspök (1806–1822) úgy döntött, újra kiadja a Kenedics-féle térképet, felhasználva hozzá a Karacs-féle nyomólemezt. Somogy püspök ezen szándékáról 1806. december 15-én kelt körlevelében értesítette papjait. Kiemelte még azt, hogy a térkép kiadása előtt, szándékában áll újrarendezni az egyházmegye Szombathelyhez közel eső területét a következők szerint: a pinkafői esperesi kerületet elcsatolja a németújvári esperesi kerülettől, így az esperesi kerületek száma 14-ről 15-re emelkedik. Mindezekhez megadta a kerületek plébániáinak új beosztását is. Az első kiadással megegyező méretű és méretarányú térkép kiadására 1807-ben került sor. A 200 darab finomabb és 400 darab egyszerűbb levonat elkészültéről Nagy József (1753–1810) nagyrépost 1807. november 27-én kelt levelében tett jelentést a főpásztornak, és egyúttal javasolta a Karacs-féle réz nyomólemez megvásárlását is azért, hogy az a későbbiekben is rendelkezésre álljon, ha új lenyomatokat szándékoznak készíteni.

Kenedics József: A Szombathelyi Egyházmegye című térképének réz nyomólemeze, 1807. Rézbe metszette: Karacs Ferenc 1804-ben Pesten. Átdolgozva 1807-ben.

M: 8000 bécsi öl = 85 mm, 1:180.000

Kiállítva a Szombathelyi Püspöki Palota dísztermében.

Feltételezhető, hogy a Karacs-féle réz nyomólemez, valamint – az arról készült lenyomatot – az 1807-ben kiadott térképet már a megvásárlása, illetve a kiadása után a Püspöki Palota reprezentatív terem sorában kiállították egy másik, szintén Kenedics József által készített nagyméretű vármegyetérképpel együtt. Ez utóbbi, a Vas vármegyét bemutató térkép jóval korábbi, 1785-ben jelent meg. Így a két Kenedics-munka: az egyházmegyei és a vármegyei térkép, valamint a Karacs-féle réz nyomólemez együttesen lehetővé teszi a kiállítás, melyek előkelően reprezentálták a világi és egyházi közigazgatási területek nagyságát, amellet a díszes kidolgozású fa térképtartók – az akkori kevés bútortól mellett – pompás berendezési tárgyként is szolgáltak.

Idővel aztán, valamilyen oknál fogva – azt nem tudni mikor s hogyan, de – eltűnt a Püspökvárból az egyik térkép, mégpedig az 1807-es kiadású. Az egyházmegyei közgyűjteményekben (kincstár, könyvtár, levéltár) sem a maga tárgyi valójában, sem pedig a gyűjteményeket feltáró jegyzékekben, leltárakban, katalógusokban nem volt róla található adat, információ. Egyszóval olyan volt, mintha nem is létezett volna. Míg nem 2011-ben, a Szily János 5. szám alatti egyházi épület kapualjának a falán „szemet szűrt” eme becses darab Zágorhidi Czigány Balázs történésznek, aki nemcsak hogy ismerte a dokumentum történetét, de tisztában volt annak eszmei értékével is. Felfedezéséről azonnal értesítette az egyházi közgyűjteményekben dolgozókat. Így került végül a Szombathelyi Egyházmegyei Levéltár térképtárába a nagy értékű 1807-es Kenedics-térkép. Akkor nem volt anyagi lehetőség az erősen megrongálódott, szakadozott térkép restaurálására. Nemrég azonban, a Püspöki Palota muzeális szárnyának – a közeljövőben tervezett – megnyitása kapcsán került újra a figyelem középpontjába a 210 éves térkép. Felvetődött, hogy azt ismét a történeti terekben, a Kenedics-térképekkel együtt kellene kiállítani, több más, az egyházmegye történetével kapcsolatos

műtárggyal együtt. A palotába tervezett kiállítási koncepcióhoz először is restaurálatnunk kellett a súlyosan sérült térképet, hogy az méltóképpen bemutatható legyen. A Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár a 2016-os évre tervezett átlományvédelmi programjában vállalta a térkép restaurálását, melynek anyagi fedezetét az egyházi közgyűjteményi támogatás biztosította. A restaurált térképről egyúttal nemesmásolat is készült azért, hogy az bármikor rendelkezésére álljon a tudományos munkában tevékenykedőknek, ugyanakkor nagyon érdekes szemléltető eszköz azok számára, akik akár az iskolai oktatás keretében vagy más szervezett látogatás során keresik fel gyűjteményeinket.

A szakember szemével: a restaurálásáról röviden

A Szombathelyi Egyházmegye első térképének hasonmás kiadását 1807-ben készítették. A nyomtatás után még különböző színekkel átrajzolták a határokat. Sajnos ezek a színek mára már megfakultak. A térképlap az elmúlt 200 évben sok viszontagságot megért.

A 210 éves egyházi közigazgatási térkép
a restaurálás előtt és után

Valószínűleg sokáig be volt keretezve. Erre utal körben a barnás elszíneződés, amit lehet, hogy a keretből kioldódó pác vagy festék okozott. Az általános porrétegen kívül látható volt rajta sok légy piszok és egyéb kis, felületre ráragadt szennyeződés. A széleken kisebb beszakadozások, a sarkoknál hiányok keletkeztek. Egy nagyobb szakadás volt még látható a térképlapon. A térkép restaurálása fotódokumentáció készítésével kezdődött, majd a felületről leporszívóztuk a port és különböző radírszivaccsal és radírporrall a szennyeződéseket eltávolítottuk. Mivel nagyon elkoszolódott a térkép, mindenképpen szertettük volna kimosni, így a színes festékeket le

kellett védeni, nehogy elússzanak a mosás során. A térképlapot egy segédanyaggal vízbe merítettük és többszöri vízcserével kimostuk. A vízben a papír rostjai fellazulnak, duzzadnak és a közé beragadt szennyeződések ki tudnak oldódni. A sötét szegély nem lett világosabb, így azokat a részeket fehérítettük, majd megerősítettük a papírt. A javításokat kézi javítással és papírontással készítettük el, mindig hátoldalról, hogy a színoldalon semmit ne takarjon ki a javítás. Legvégül a hátoldalról még egy vékony japán fátyol papírral teljes felületen megkasíroztuk a térképlapot és óvatosan kipréseltük. A további biztonságos tároláshoz savmentes palliumot készítettünk neki.

Berényi Katalin restaurátor munka közben

A térképlapot az ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely Kft. dolgozója, Berényi Katalin restaurálta 2016 nyarán.

*H. Simon Katalin – Gy. Molnár Kerstin
Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár*

Források:

- Gróf László: 200 éve hunyt el Kenedics József (1756-1809) geometra, az első nyomtatott Vas vármegyei közigazgatási és a szombathelyi egyházmegyei térképalkotója. In: Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, 2009. 3. sz.
- Gróf László: Kenedics József Vas vármegyei térképe. In: Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, 2000. 3. sz.
- Kenedich Ágnes: Josephus Kenedics, Vas vármegye hites geometrája. In: Vasi Honismereti és Helytörténeti Közlemények, 1999. 3. sz.

Fényképek:

- Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár
- ArchivArt Könyvrestaurátor Műhely Kft.

A cikk „Szombathelyi Egyházmegyei Kalendárium 2017” kiadványban is megjelent.

HÉT REFORMÁTUS GYŰJTEMÉNYFENNTARTÓ KÖZÖS SZÁNDÉKNYILATKOZATÁRÓL

A Békési-, a Hódmezővásárhely–Ótemplomi-, a Kecskeméti-, a Kiskunhalasi-, a Kunszentmiklósi-, a Mezőtúri Református Egyházközségek és a Somogyi Református Egyházmegeye, mint gyűjteményi fenntartók, együttműködési szándéknnyilatkozatot írtak alá 2016 májusában. Az együttműködés egy, a Magyar Református Egyház Zsinatának elnökségéhez benyújtott kérelemmel indult az állami gyűjteményi támogatás kiterjesztésében, illetve a gyűjteményi tanácsban való képviselőlet ügyében.

Miről is van szó tulajdonképpen? Korábban kell visszamennünk az időben ahhoz, hogy megérkezzünk a nyár elején közösen aláírt szándéknnyilatkozathoz.

Még évekkel ezelőtt kezdett foglalkoztatni az a kérdés, hogy a mi gyűjteményünk miért nem kap abból az állami támogatásból, amit az állam az egyházaknak gyűjteményünk gondozására, fenntartására stb. ad, annak ellenére, hogy nyilvános könyvtár? (Az azóta eltelt időben már ráadásul nyilvános magánlevéltár is.) Szép lassan körbejártam, érdeklődtem más felekezetről, hogy erre a támogatásra ki jogosult, milyen állami és egyházi törvényi rendelkezés van erről, illetve a saját felekezetem esetében ki az illetékes ennek a megítélésében.

A szándéknnyilatkozatot aláírók esetében a fenntartók az elmúlt évtizedekben igyekeztek bizonyos támogatásokkal életben tartani gyűjteményeiket. Ez a támogatás különböző mértékű volt, hiszen van, ahol évek óta nem volt semmilyen fejlesztés, ilyen célra egyáltalán nem tudtak semmilyen anyagi forrást biztosítani, máshol viszont megtörtént valamiféle felkapaszkodás, modernizáció. Van közöttünk olyan gyűjtemény, ahol egy terembe van bezárva feldolgozatlanul, gondozatlanul a régebbi állomány. Volt, ahol kizárólag részmunkaidőben egy pedagógus vagy

jobb esetben könyvtáros látta el a feladatokat, de a muzeális állománnyal, az értékekkel már nem tudtak foglalkozni. Nem nyilvános könyvtárként szinte minden pályázati lehetőségből eleve ki voltak zárva, tehát infrastruktúra-fejlesztésre esélyük sem volt. Azok közé a gyűjtemények közé tartozunk, akiket igazából sehova sem tudnak besorolni. A hétből hárman vagyunk nyilvánosak, azonban többségében református kollégiumhoz kapcsolódó – az államosítás ellenére megmaradt – muzeális gyűjteménnyel rendelkező könyvtárak vagyunk. A Zsinat elnökségéhez eljuttatott kéreseinnykel nem az volt a szándékunk, hogy azok támogatását csökkentsük, akik eddig is kaphattak ebből, hanem egyáltalán jelezni kívántuk, hogy mi is vagyunk, létezinnyk, és szeretnénk megmaradni a továbbiakban is. Egyházunk részéről reménykedtünk legalább erkölcsi-, de bizakodtunk valamiféle anyagi támogatásban is. Bármiféle megoldásra, párbeszédre nyitottak voltunk, így nem volt könnyű elfogadni kérelmünnyk határozott elutasítását.

A nemleges választ követően egy közös áprilisi kecskeméti találkozinny arról döntöttünk, (a jelenlévők: a saját fenntartóm képviselői közül Varga Nándor elnökelnnyész úr és Kuti József igazgatótanács elnöke, Kunszentmiklósról kollégánk, Szolnoki Attiláné Anita, valamint a Hódmezővásárhely–Ótemplom lelkésze, Bán Csaba és magam) hogy továbbra is folytatjuk a közös ügyet. Annak ellenére, hogy volt közöttünk olyan, aki tudomásul vette a Zsinat elnökségének döntését, és nem kívánt a továbbiakban ezzel a kérdéssel foglalkozni, mi mégis valamiféle további közös együttműködést kezdtünk tervezgetni. Olyan összefogásban gondolkodtunk, amely egyrészt biztosítja ezekenny a gyűjteményeknek a jövőjét, másrészt magát az állami támogatás ügyét sem hagyja veszni. Megbízást kaptam, hogy készítsék el egy szándéknnyilatkozat-tervezetet, amelyet a 2015/2016. tanév

végén a hét fenntartó képviselője aláír. Tehát a közös összefogás megmaradt, amit egyrészt ez a szándéknyilatkozat is kifejez, másrészt bizakodtunk további közös projektekben is. A szándéknyilatkozatban foglaltak, amelyeket a honlapunkon hozzáférhetővé is tettünk (www.krekbib.hu), a gyűjtemények további fennmaradása számára egyfajta garanciát is jelentenek. Erre a garanciára nekünk vezetőknél, gyűjteményi dolgozóknak nagy szükségünk volt, hiszen nem láttuk semmilyen módon biztosítva ezeket a gyűjteményeknek a jövőjét. Ebben a nyilatkozatban kifejeződik, hogy hálás szívvel gondolunk az elődökre, akik korábban tettek azért, hogy ezek a gyűjtemények fennmaradassanak, gyarapodhassanak. A fenntartók felvállalták, hogy továbbra is feladatuknak tekintik a gyűjtemények körülményeinek javítását, arra töreksenek, hogy legalább így, vagy még jobb, rendezettebb állapotokat próbálnak teremteni, ezáltal az ott dolgozók munkáját is segítik.

A SZEMBENÁLLÁSTÓL A KÖZÖSSÉGIG

Konferencia a Lutheránus Világszövetség és a Vatikán Közös Bizottságának dokumentumáról, Evangélikus Hittudományi Egyetem, 2016. október 12.

A konferenciát azzal a céllal rendezték meg, hogy minél szélesebb körben megismertessék A szembenállástól a közösségig című dokumentumot, amely segíteni szeretné a múlt közös feldolgozását, a párbeszédet, a közösség útjában álló akadályok lebontását és a reformációról való 2017-es közös megemlékezést. Ennek jegyében az evangélikus és a római katolikus résztvevőkön kívül a párbeszédben részt vett a reformátusok, a kisegyházak és a hívők egy-egy képviselője is.

A párbeszéd régóta, mintegy 50 éve folyik az LVSZ és a Vatikán között. Ennek jelentős állomása volt az 1999. október 31-ei augsburgi találkozó (a megigazulás kérdésében vallott egyetértésről szóló nyilatkozat aláírása)

Remélhetőleg mind az állami támogatás odaítélhetőségének kérdésében, illetve a közös gyűjteményi együttműködésben is a saját felekezeteimen belül változás fog történni a közeljövőben. Mi mindannyian nyitottak vagyunk arra, hogy megoldjuk ezt a kérdést, és ne a kirekesztettség érezzük saját felekezetünk vezetése részéről.

Nagy öröm számunkra, hogy az elutasítás ellenére van folytatás. Szeptember 16-án hat gyűjtemény fenntartója egy közös pályázatot adhatott be, amely a REFORMATOUR - Alföldi Református Csillagtúra címet viseli. A felhívást a gazdaságfejlesztési és innovációs operatív program keretén belül „Egyházi kulturális örökség turisztikai fejlesztése” címen (GINOP - 7.1.4 – 16) a magyar kormány tette közzé. Erről a közös projektről majd egy későbbi EKE Hírlevélben számolok be, főleg ha sikerül.

*Bán Magdolna
Kecskeméti Református Egyházközség
Könyvtára és Levéltára*

és a 2016. október 31-ei lundi pápai látogatás.

Bábel Balázs (kalocsa-kecskeméti érsek) azt hangsúlyozta, hogy „A reformáció valójában mindig Krisztushoz való visszatérés, az eredet-hez való újratájékozódás, amelyben a fölösleges ráakódásokat letisztítjuk, a tiszta, eredeti képet előtérbe hozzuk, különben csak modernizálás, amely a megújulásnak akadályává lesz.” De az ökumenizmus tőlünk is nagy erőfeszítést kíván, ahogy Jean Guilton a múlt évezred végén mondta: „A századvég ökumenizmusa szükségképpen feszített lesz. Mert itt arról van szó, hogy a szeretetet összhangba kell hozni az igazsággal. És ez csak egy módon lehetséges: az igazság kölcsönös szeretete által.”

Reuss András (EHE professzor emeritusa)

alapkérdésnek nevezte, hogy az egyházak a kereszttség, az úrvacsora és az egyházi hivatal felől egyetértsenek. Ezen kívül „az egység kulturális kérdés is. Nemcsak közös szavak szükségesek, hanem hogy azonosan is értsük azokat (keresztény – keresztyén, katolikus – egyetemes). ... A közösség felé tett lépés a vegyesházások ökumenikus esketési liturgiájának megalkotása, de megkérdőjelezi a közösséget, ha nem adnak rá engedélyt és ha az egyik felet nem tartják egyenértékűnek.”

Steinbach József (a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke) az öt ökumenikus felosztást református szempontból is megfontolandónak tartja. Azt keressük, ami összeköt. Reménység szerint a református egyház is csatlakozik az evangélikus-katolikus párbeszédhez, hiszen a kereszttségben testvérek vagyunk. A különböző református kegyességi irányzatok miatt azonban még dolgozni kell az egységet. A 2017-es jubileumnak a megemlékezést kell hangsúlyoznia, bűnbánatra hívnia. Sürgető feladat, hogy Krisztus evangéliumát közösen és

hitelesen jelenítsük meg. Hiszen a magukat keresztényeknek valló négy és félmillió magyart sem érik el az egyházak. A 21. században közössé váltak a kihívások, nem egymás ellenében kell magunkat meghatároznunk. Engednünk kell a Szentléleknek és el kell köteleződnünk a látható egységre.

Pataki Albert (Magyar Pünkösdi Egyház elnöke) a reformáció teológiai elfogadásának üzenete mellett a szabad liturgia és az életszentség fontosságát hangsúlyozta. Hitünk közös megélése, a közös misszió és a humanitárius segítségnyújtás területén kell a Szentlélek erejét és munkáját megmutatnunk.

Réthelyi Miklós (SOTE professzor emeritusa, Magyar UNESCO Bizottság elnöke) világi hívőként feltette a kérdést: Kíváncsiak vagyunk-e egymás értékeire? Tudunk-e egymással beszélni valási témákról? Tudunk-e úgy vitatkozni, hogy nem legyőzni akarjuk a másikat? UNESCO bizottsági elnökként úgy látja, hogy a fenntartható fejlődési célok megvalósításában a világ morális átalakítására, így a hívő emberekre is szükség van.

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése, mivel szakmai szervezet, a fentieknél még tágabb egyházi és felekezeti kör párbeszédének adhatott keretet. De nem bízhatjuk el magunkat, hiszen a tagkönyvtárakban emberek dolgoznak. Folytonosan figyelünk kell egymás értékeinek a kölcsönös megbecsülésére, törekednünk kell a nyílt párbeszédre. Hitelesen kell közvetítenünk az egyházak és a világ felé szakmai tudásunkat és együtt imádkozni tudó közösségünket.

*H. Hubert Gabriella
Evangélikus Országos Könyvtár*

ŐSZI SZOMSZÉDOLÁS

LÁTOGATÁS AZ ORSZÁGOS IDEGENNYELVŰ KÖNYVTÁRBAN ÉS AZ ORSZÁGOS PEDAGÓGIAI KÖNYVTÁR ÉS MÚZEUMBAN

Szomszédolásunk első állomása a főváros szívében – a Budapesti Katolikus Kör egykori Molnár utcai épületében – az Országos Idegennyelvű Könyvtár és Zeneműtár volt. Az intézmény csodálatos műemléki környezetben 1956-tól orosz nyelvű közművelődési könyvtárként, Állami Gorkij Könyvtár néven működött. Később más idegennyelvekkel is bővült állománya, így 1978-tól országos feladatkörű szakkönyvtárrá, majd tudományos kutatóhellyé minősítették. 1989-óta az Országos Idegennyelvű Könyvtár nevet viseli. Országos szakkönyvtárként jelenleg két egyedi feladatköre van: eredeti nyelvű, elsősorban kortárs világirodalmi, zenei és nyelvészeti tárgyú dokumentumokat gyűjt, valamint a magyarországi nemzetiségi könyvtárak koordinációs központja.

A könyvtárba lépve Osztrozics Katalin, a szolgáltatási főosztály vezetője, és Horváth István főigazgató-helyettes köszöntött minket. Rövid ismerkedés és intézménytörténeti ismertető után a könyvtár olvasótermében kezdődött a séta.

Az egykori bálterem ma csodálatos olvasóterem, ahol közel 400 magyar, illetve külföldi folyóirat, a magyarországi kisebbségek lapjai, valamint a könyvtár értékes kézikönyvei és szótárai kapnak helyet. A galérián Fajszai Károly 12.000 kötetes eszperantó gyűjteménye található. A szép belsőhöz vezető út azonban nem kis nehézségekkel járt – mesélte Horváth István – hiszen egy statikai felmérés során kiderült, hogy az épület nem rendelkezik megfelelő alappal, sőt az egyik oldalfal már omlás közeli állapotban van. A rekonstrukció nagy munkával járt, de egy gyönyörű, esztétikus és praktikus megoldásokkal teli szép olvasóterem jött létre. A könyvtári felújítások azóta is kis lépésekben, teremről-teremre haladva folyamatosan zajlanak. Jelenleg az épület 80%-a akadálymentes. Ennek megvalósítása itt sem volt könnyű feladat,

hiszen a gyűjtemény műemléki épületben található. Sikerült kialakítani azonban több olyan közösségi teret, ahol irodalmi és zenei estek, konferenciák, kiállítások kaphatnak helyet. Az olvasóteremet és a kölcsönző helyiséget összekötő folyosó számítógép állomássá és fénymásoló helyé alakult. A számítógépek az olvasók számára szabadon használhatók és az online adatbázisok is innét kutathatók. Az OIK-ban elérhető többek között az EBSCO Research Database, LRC-Literature Resource Center, MLA International Bibliography, a GROVE MUSIC ONLINE, Tesztre készen – nyelvvizsga-tesztek, a Scriptum Kiadó szakszótárai, az Akadémiai Kiadó online folyóiratai, az LLBA-Linguistics and Language Behaviour Abstracts, a BDSL- Bibliographie der Deutschen Sprach und Litteraturwissenschaft, a GALE-Virtual Reference Library és a NAVA adatbázisai, ezek előfizetése az EISZ-en keresztül történik.

A kölcsönző terem polcain az olvasók nyelvek szerint csoportosítva, szerzői betűrendben találhatják meg a magyar és a világirodalom legjavát. Mindez csupán ízelítő, hiszen a könyvtár teljes állománya 148-nyelven, közel 400.000 dokumentumot tartalmaz, ezért a könyvtárosok „mini”- kiállításokkal, és könyvajánlókkal is igyekeznek felhívni a raktárakban rejtőző kincsekre a figyelmet. A kölcsönzőben elhelyezett katalógusszámítógépek a teljes állomány elérését teszik lehetővé, a gépek között akadálymentes gép is van, így a látássérültek számára is biztosított a könyvtárhasználat. A nyelvtanulás, illetve tanítás igényeinek kielégítésére külön Nyelvi Stúdió áll rendelkezésre, ahol több mint 80 nyelv elsajátítását segítő, helyben használható gyűjtemény található: nyelvkönyvek, CD-ROM-ok, multimédiás szótárak, kölcsönözhető nyelvkönyv-csomagok, könnyített és kétnyelvű olvasmányok. A stúdió különlegessége az országosan egyedülálló kínai nyelvű gyűjtemény a Kínai Sarok.

A könyvtár félemeletén kap helyet a Zeneműtár, amely 1996-óta része az OIK-nak. Korábban a Városligeti fasorban, mint Fasori Zeneműtár, Gorkij Zeneműtár működött. Az állomány gerincét kezdetben szovjet zeneszerzők és klaszikus nyugati szerzők szovjet kiadású művei alkották, kották és hanglemezek formájában. Idővel a gyűjtemény kibővült: komolyzene, dzsessz, magyar és nemzetiségi népzene, világzene írott- és hangzó dokumentumaival. A zenetár egyik fő vonzereje, hogy a teljes állomány szabadpolcon elérhető. A zenei kézikönyvtár is az

olvasótérbe került, megkönnyítve ezzel a tájékozódást, a kutató munkát és a zenei szaktájékoztatást. Az olvasótérben elektromos zongora is található és mindazon elektronikai berendezések, amelyek a különböző hanghordozók meghallgatásához szükségesek a bakelitlemezekről a DVD-ig.

Az OIK-os könyvtári sétánk végül a földszinten található tömörraktár kanyargós termein keresztül vezetett és a könyvtár felújított átriumában végződött, ahol dr. Papp Anna Mária főigazgató asszony fogadott minket.

A szakmai nap Budapest egykori „Tisztviselőtelepének” iskolaépületében, annak „Tündérpalotájában”, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban folytatódott. Dr. Varga Katalin igazgató asszony és Borostyániné Rákóczi Mária, a szolgáltatási osztály vezetője invitált bennünket a könyvtár előadótermébe egy kötetlen beszélgetésre.

Az OPKM története több mint száz éves múltira tekint vissza. Európában egyedülálló gyűjteményként az Országos Tansermúzeum 1877-ben jött létre. Különlössége egyetemességében állt, abban, hogy nemcsak a magyarországi, hanem a különböző haladó országok taneszközeinek gyűjtésére vállalkozott. Nem a mai értelem-

ben vett múzeum volt, hiszen nem a múlt tárgyai emlékeit gyűjtötte, hanem az akkor használatos taneszközöket. Feladata volt a taneszközök gyűjtésén, bemutatásán kívül a taneszközök, tankönyvek bírálata, iskolák taneszköz felszerelési jegyzékeinek elkészítése, közzététele is. Bár a múzeum már kezdetben jelentős könyvanyaggal (tankönyvekkel, iskolai értesítőkkal, kézikönyvekkel) rendelkezett, később szükségessé vált egy pedagógiai szakkönyvtár létesítése is, amire 1906-ban került sor. A következő évek fellendülést hoztak a könyvtár életében, amelyet a világháború kitörése és annak következményei állítottak meg. A könyvtár 1933-ban meg is szűnt. A gyűjteményt szétosztották hazai könyvtárak kö-

zött, a pedagógustársadalom szakkönyv ellátását pedig ezután a Fővárosi Pedagógiai Könyvtár töltötte be, egészen 1958-ig. Ekkor miniszteri rendelet alapján a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Pedagógiai Könyvtárának és a Művelődésügyi Minisztérium Pedagógiai Könyvtárának összevonásával – az iskolai könyvtári hálózat központjaként – létrehozták az Országos Pedagógiai Könyvtárt, mely hármas funkciót töltött be, mint országos szakkönyvtár, dokumentációs és iskolai hálózati és módszertani központ.

Az állományt folyamatosan kiegészítették, korszerűsítették, felhasználva a nemzetközi kapcsolatokat is. Szakreferensi rendszert hoztak létre, az intézmény olvasáspedagógiai kísérletek, összehasonlító pedagógiai kutatások katalizátorává, műhelyévé vált. Számos nemzetközi szervezettel alakítottak ki gyümölcsöző kapcsolatot. 1968-ban a könyvtár feladatköre bővült a muzeális pedagógiai tárgyi anyagok gyűjtésével, az intézményen belül létrejött a Múzeumi Osztály. Ettől kezdve Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumként működött. 1980–1990 között megkezdődött az Országos Pedagógiai Információs Rendszer kiépítése, és ennek támogatására az országban az elsők között bevezették a számítógépes feldolgozást, kidolgozták a pedagógiai tárgyszójegyzéket és a tartalmi feltárásban a magyarországi könyvtárak között elsőként alkalmazták a PRECIS osztályozási rendszert.

A rendszerváltozás után új fejezet kezdődött az intézmény életében. Jelentősen megváltoztak a gazdasági feltételek és átalakult a könyvpiac is. Ez sok változást és újabb kihívásokat hozott: növekvő árak, csökkenő beszerzési keret, csökkenő személyi állomány. Az átalakulások, átszervezések máig folyamatosak. A 90-es években még 70 fővel működő intézményi gárda mára 16 munkatársra csökkent, miközben az állomány nagysága már meghaladja 600.000 dokumentumot. Ezen körülmények között tölti be ma is országos feladatkörét, mint ODR szakkönyvtár és a MOKKA adatbázisok résztvevője. Szol-

gáltat olyan hazai és nemzetközi adatbázisokat, mint az ERIC, FIS-Bildung, EBSCO-adatbázisok. Emellett folyamatosan építi saját adatbázisait: a pedagógiai szakirodalmi adatbázist, a tankönyv-adatbázist, a gyermek- és ifjúsági irodalmi adatbázist, a taneszköz-adatbázist és az iskolatörténeti adattárat. Gondoza, bővíti külföldi gyűjteményeit: a közel 65.000 dokumentumot tartalmazó *Gyermek- és ifjúsági különgyűjteményt*, az *Iskolai értesítők különgyűjteményét*, és a mintegy 80.000 kötetet számláló *Tankönyvgyűjteményt*, amely az elmúlt korszakok tankönyvei mellett a jelenleg használatos tankönyveket és a digitális tananyagokat is tartalmazza. Kiadója neveléstörténeti, kultúrtörténeti és aktuális pedagógiai kérdésekkel foglalkozó könyveknek (Mesterek és tanítványok, Tudós tanárok – tanár tudósok) és a Könyvtár és Nevelés című folyóiratnak. Jelenleg az Emberi Erőforrások Minisztériuma illetve annak háttérintézménye, az Oktatáskutatás Fejlesztő Intézet koordinálja az OPKM munkáját.

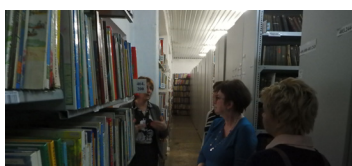
A szakmai beszélgetés során igazgató asszony őszintén beszélt a nehézségekről is. Sajnos, ahogy „kicsiben”, a közoktatási intézmények könyvtáraiban is érzékelhető a bizonytalanság (finanszírozás, feladatok, fenntartó-könyvtár kapcsolat), úgy „nagyban”, országos szakkönyvtárként is megjelenik ez a faktor. Bár az oktatásügy vélhetően keresi a helyét, feladatát a közoktatás nagy szekrényében az iskolai könyvtáraknak, szakkönyvtárának és intézményi hálójának, azonban egyelőre úgy tűnik, inkább tanácstalanul toporog a polc előtt. A jelen nehézségeiből azonban az intézmény által megfogalmazott jövőkép az, ami reményre ad okot és további munkára sarkall – mondta Varga Katalin főigazgató. Az OPKM nem a „trendi” értelemben használt „közösségi tér” kifejezés mentén képzei a jövőt, hanem hangsúlyosan hagyományos szakkönyvtári alapokon, ugyanakkor felhasználó és szolgáltatás központúan. A könyvtár potenciális felhasználóinak, illetve közösségé-

nek száma nagy, ellenben a tényleges használók száma ehhez viszonyítva alacsony. A megújulás új stratégiájának célja a pedagógustársadalom szélesebb rétegének elérése, segítése. A terv az OPKM- Pedagógusok-Háza, mely egy fizikális és virtuális térben együttesen megvalósuló komplex szolgáltatási rendszer: információs központ, országos tudományos szakkönyvtár, taneszköz-centrum, országos gyűjtőkörű pedagógiai múzeum, tartalomszolgáltató, információt előállító intézmény, szakmai fejlesztési központ, kulturális centrum és továbbképző intézmény egyben. A múlt eredményeinek, a jövő feladatainak megismerése után a szomszédolás visszatért a jelenbe, s könyvtári séta keretében bepillantunk az olvasói térbe, az intézmény különgyűjteményeibe és külső nagy raktárába. A rendezvény zárásaként ismét időutazásra került sor, hiszen megtekinthettük Kárpáti Eszter muzeológus vezetésével, az ORBIS PICTUS

– Szemléltetés az iskolában című állandó kiállítást, amely szó szerint visszarepített minden résztvevőt az iskolapadba.

„Mivel mindenki a maga módján látja a világot, a maga módján éli meg nehézségeit és a sikereit” – írja a napjainkban népszerű szerző P. Coelho. Valami ilyesfélét tapasztalunk meg mi is a szomszédolások alkalmával: minden gyűjtemény külön világ, saját kihívásaival, eredményeivel. Különböző utakat, módszereket látunk, szembesülünk különbségeinkkel, de akaratlanul is keressük a kapcsolódási pontokat, amelyek összekötnek, amelyekből tanulhatunk. Köszönet elsősorban vendéglátóinknak a tapasztalatcserre lehetőségért, a barátságos fogadtatásért és a szomszédolás minden szervezőjének az érdekes, tanulságos szakmai napért!

Varga-Kohári Mária
Váci Egyházmegyei Könyvtár

FEJLESZTÉS, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLY AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN GONDOLATOK EGY KONFERENCIA APROPÓJÁN

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete „*Fejlesztés, fenntarthatóság, esély az IFLA trendek és a Lyoni deklaráció tükrében*” címmel rendezett kétrészes konferenciát 2016 novemberében.

A programot látva rögtön átsuhant az agyamon, hogy mit adhat nekünk, egyházi könyvtárosoknak egy olyan szakmai rendezvény, amin az olvasásfejlesztés, a digitális írástudás kialakítása, az életminőség javítása és egy sor ehhez hasonló téma a programkínálat. Az előadásokat végighallgatva azonban revideálni kellett véleményemet, hiszen az elhangzottak azon túl, hogy felkavarták a gondolatokat, irányt mutattak a jövőt illetően. Fontos kijelentések hangzottak el vezető infokommunikációs és könyvtári szakemberek szájából, melyek megszívlelendők lehetnek elsősorban az egyházi felsőoktatási bibliotékák számára is. A korreferátumok inkább a köz- és iskolai könyvtárosoknak mutattak be elleshető jó gyakorlatokat és festettek időnként elkeserítő képet a valóságról (pl. a gyerekek mennyire nem tudják értelmesen használni a világhálót).

A konferencia első napján (november 9.) az életünket átszövő új technikákról beszélt Fodor István, az Ericsson Magyarország Kft. korábbi vezérigazgatója. Baranyi Péter egyetemi tanár a Széchenyi István Egyetemen megvalósult virtuális egyetemi oktatást mutatta be, benne a virtuális könyvtárral. Kroó Norbert akadémikus pedig a tudomány és oktatás helyzetét vázolta fel az információs társadalomban.

A konferencia második napján (november 22.) a digitális írástudásról hallottunk Molnár Szilárdtól, a Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács munkatársától, majd Horváth Zoltánné könyvtári tanácsadó (T-SYSTEMS Magyarország Zrt.) „A digitális hálózat dinamikus tágu-lása – minőségi koncentráció a könyvtárak a

tudományok és a használók kölcsönhatásában” címmel tartott előadást.

Az IFLA először 2011-ben fogalmazta meg azokat az elképzeléseket, amelyek fontos útmutatásokat adnak a könyvtáraknak a jövőre nézve. A szervezet stratégiáját, a Trend Reportját és a Lyoni nyilatkozatot Baráthné dr. Hajdú Ágnes és Eszenyiné dr. Borbély Mária ismertette meg a hallgatósággal.

Első hallásra futurisztikusnak tűnő kijelentésekkel szembesültünk a konferencián, de kicsit jobban utánagondolva nem is annyira a jövőbe vitte minket az előadók. Gondoljunk csak arra, hogy ma már a mindennapos ügyintézéseinket átszövi a virtualitás és az informatika. Interneten foglalhatunk időpontokat különböző hivatalokba, mindennapos számunkra az e-bankolás, e-vásárlás vagy e-adóbevallás. A szülők ma már nem ellenőrző füzet lapozgatnak, hanem otthonról bármikor beletekinthetnek a virtuális naplóba. Szenzorok tömegei vesznek bennünket körül, amelyek igyekeznek megkönnyíteni az életünket és kiszolgálni igényeinket – érzékelős villanykapcsolók, távolból irányítható háztartási folyamatok, önvezető autó stb. – és csak a legismertebbeket emlitettem.

Ráadásul az információs társadalmat olyan címszavak jellemzik, mint az információkhoz, tudáshoz való hozzáférés joga, ami nemcsak a demokrácia szempontjából lényeges, hanem a teljesítmény növelésének, fenntartható fejlődésnek az alapja.

Ez a digitális világ egyeseknek sok könnyebbséget hozott, de mint Molnár Szilárdtól megtudtuk, a magyar népesség 60%-a nem használ semmilyen digitális eszközt. Hogy beszélhetünk az ő esetükben digitális írástudásról? Egyre nő a szakadék a különböző nemzedékek között is e kom-

petencia terén. Az idősebb korosztály, legyen bármilyen képzett a maga tudományában, anal-fabétának érzi magát az elektronikus „kütyük” világában. Él körülöttünk már olyan generáció – az 1996 után született „Z” generáció – akik oly korban jöttek világra, amikor már általánosan használatos volt az internet. Ők a felsőoktatás mai hallgatói, a könyvtáraink használói. És már itt vannak az α -generáció tagjai, akik néhány év múlva lesznek egyetemi hallgatók. Ennek a nemzedéknek egész más a gondolkodásmódja, agyi működése, mint a korábbi nemzedékeknek.

Ebben a változó világban nem egyszerű a humán tudományok művelőinek. A külső körülmények azonban kikényszerítik a szemléletmód váltást. Az egyházak is kezdenek haladni a világgal, lassan átértékelik, megújítják módszereiket. Gondoljunk csak arra, hogy a Szentatya Twitter üzenetekkel fordul a hívekhez, sok egyházközösség

honlapot tart fenn, de létezik olyan blog is (pl. „Napi ige és gondolat”), ami a híveknek napon-ta virtuális igemagyarázatokat küld.

Ez a megújulás elérte az egyházi könyvtárakat is. Nem egyszerű azonban a helyzet, hiszen ezek a bibliotékák évezredek óta a tudás őrzői voltak, a hagyománytisztelő, a gyűjteményhez való ragaszkodás jellemzi legtöbbjüket, állományukat pedig egy szűk kör használta. Nehéz az egyik napról a másikra filozófiát és módszereket váltani. Pedig úgy tűnik elengedhetetlen, főleg az egyházi felsőoktatási intézmények könyvtáraiban, amelyek külső követelményeknek (pl. akkreditáció, támogatások) is meg kell feleljenek. De a mindennapok is bizonyítják, hogy egyre jobban kinyílnak az egyházi bibliotékák virtuális és valós ajtói is a használók előtt. Az információkeresésben jártas kutatók ma már központi katalógusok alapján (hisz van erre példa bőven: UNITAS, OSZK, ODR stb.) könnyen kideríthetik, hogy egy unikális kiadvány az országban mely könyvtárban található csak meg. Telekommunikációs eszközök segítségével virtuálisan felkeresheti az adott könyvtárat, ahonnan a kért cikket, tanulmányt stb. 1-2 órán belül szkennelve megkaphatja az internet segítségével.

Ezek azok az első lépések, amelyek azt jelzik, hogy az egyházi könyvtárak is haladnak a koral. És ha nem is követjük vakon a trendeket, meg kell találnunk a helyes 21. századi középutat. Ez a konferencia arra mindenképpen jó volt, hogy felkavarja az állóvizet és továbbgondolkodásra késztessen. Az is biztos, hogy a megismert IFLA trendek jelzés értékűek, de azokat a hazai viszonyokra kell adaptálni. Az egyházi könyvtáraknak pedig azon kell gondolkodniuk, hogy miként lehet ezeknek a kihívásoknak megfelelni úgy, hogy ne adják fel teljesen eredeti, sokszor évszázados hagyományait.

Kührner Éva

Szent Atanáz Görögkatolikus
Hittudományi Főiskola Könyvtára

Meghívó

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete

„Fejlesztés, fenntarthatóság, esély az IFLA trendek és a
Lyoni deklaráció tükrében:
Konferenciasorozat”

címmel országos konferenciát szervez, amelyre tisztelettel meghívjuk

Időpontja: 2016. november 22. 10.00 – 15.00

Helyszíne: Országos Széchényi Könyvtár, 1827 Budapest, Budavári Palota „F” épület, VI. szint előadóterem

A konferencia programja:

- 10.00 – 10.20** **Preambulum: IFLA trendek – Lyoni Nyilatkozat – Stratégia**
Barátné dr. Hajdu Ágnes elnök, Magyar Könyvtárosok Egyesülete
- 10.20 – 10.40** **Digitális esélyek – digitális írástudás**
Előadó: Molnár Szilárd, Nemzeti Hírközlési és Informatikai Tanács
- 10.40 – 11.00** **A digitális hálózat dinamikus tágalusa – minőségi koncentráció a könyvtárak, a tudományok és a használók kölcsönhatásában**
Előadó: Horváth Zoltán partner szakértéskészítési menedzser, könyvtári tanácsadó, T-SYSTEMS Magyarország Zrt.
- Korreferátum:**
- 11.00 – 11.10** **Az iskolai könyvtár választai az IFLA trendekre és a Lyoni nyilatkozatra**
Előadó: Cs. Bogó Katalin, szakvezető tanár, szakmetodikus, SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskolája, Napközi Otthonos Óvodája
- 11.10 – 11.30** **A forrás ereje. A könyvtárak szerepe az életminőség javításában**
Előadó: Dr. Dippold Péter igazgató, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtár

Korreferátumok:

- 11.30 – 11.50** **Élő könyvtári modell a magyar kistérségeken - az életminőség szolgáltatásban**
Előadó: Dr. Prókai Margit igazgató, II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
- A könyvtári szolgáltatások lehetőségei az esélyegyenlőségek csökkentésében**
Előadó: Kiss Gábor igazgató, Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár

KÖNYVTÁRTÖRTÉNET-ÍRÁSUNK A RÁKOSI-KORSZAKRÓL: ÚJABB KUTATÁSI EREDMÉNYEK

Tudományos rendezvény az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete és Könyvtártudományi doktori programja, valamint az MKE TTSZ szervezésében

Az ELTE BTK Központi Olvasótermébe várták 2016. november 30-án a szervezők azokat a könyvtáros kollégát, akik kíváncsiak voltak arra, hogy a 2015 márciusában elindított „Könyvtártörténet-írásunk az 1945 utáni korszakról” projekt milyen eredményeket hozott az elmúlt bő másfél évben.

A tudományos ülést – ahogy azt az előző alkalommal is – Dr. habil. Kiszl Péter intézetigazgató nyitotta meg. Bevezetőjében hangsúlyozta: a jelen könyvtáros képzésében is kiemelkedő szerepet kap a könyv-, könyvtár- és sajtótörténet. E terület tanulmányozására és feldolgozására a hallgatóknak két évente speciális képzést is hirdetnek, a szélesebb közönséget pedig a „Nyitott napok” előadássorozatra várják.

Az első előadást Gáborjáni Szabó Botondtól (Tiszántúli Református Egyházkerület Nagy-könyvtára, Debrecen) hallhattuk. Az általa prezentáltak tucatnyi egyházi könyvtáros kolléga munkájának eredményeként készültek. Fotókban, ábrákban, számadatokban bővelkedő beszámolójában a Szarvason már vázolt forráskiadvány összeállításának és kiadásának tervét is megerősítette.

Kégli Ferenc (Országos Széchényi Könyvtár, ny. osztályvezető, bibliográfus) a korszakban működő három könyvtári központ egymásba fonódó, egymást követő tevékenységéről tárt fel adatokat. Az Országos Dokumentációs Központot (1950) időrendben az Országos Könyvtári Központ (1951-52) „követte”. Feladatai között szerepelt – többek között – a könyvtárközi kölcsönzés, a nemzetközi kiadványcsere, a kötelespéldányok leadásának megszervezése. A Népkönyvtári Központ végül 1952 és 1954 között működött. Kégli Ferenc előadása zárásaként

ugyancsak felvetette: a három központ történeti bemutatása egy monografikus feldolgozást is megérdemelne.

Pogány György (Kármán József Városi Könyvtár, ny. könyvtárigazgató, Pilis) *Olvasómozgalmak, olvasói kampányok 1945–1956 között* című előadása kitűnően vázolta a korszaknak azokat a törekvéseit, miszerint a szocialista irodalmat olvasók számát növelni kell. Az említett években a két világháború közötti irodalom volt a legnépszerűbb, maguk az olvasók is a korábbi polgári réteg tagjai voltak. A propaganda szerint a könyvek „Rákosi lámpásai”, amelyek közvetítik és elviszik a kultúrát a munkásosztály, a parasztság felé. Ennek megvalósítása érdekében a korszak természetesen a könyvtáraknak is komoly szerepet szánt. Az olvasók „nevelésére” Budapesten és néhány nagyobb városban is olvasóköri körök, mozgalmak alakultak, sőt léteztek kifejezetten falusi nőknek hirdetett mozgalmak is. Valójában nem csupán az olvasás népszerűsítése, a mű irodalmi értékeinek felkutatása volt a cél, hanem a szovjet irodalom propagálása.

Rövid szünet után Pogányné dr. Rózsa Gabriella (Magyar Honvédség Egészségügyi Központ VEIG VELI Tudományos Könyvtár) előadása következett *A könyvtárosképzés új paradigmája 1945 és 1956 között* címmel. Martin Schrettinger (1772-1851) bencés szerzetesre hivatkozva kezdte előadását, aki „Literátor”-nak nevezte a könyvismeretben jártas személyeket, ám azt is vallotta, hogy nem minden literátor műveltséggel rendelkező bibliofil személyből lehet jó könyvtáros. Ehhez speciális, könyvtártudományi ismeretek is szükségesek. A konferencián tárgyalt időszakban igencsak megnövekedett az igény a könyvtáros munkára. A II. világháború

előtt létező könyvtáros szakképzés csak a tudományos könyvtárak szükségleteivel számolt, a „köz” könyvtárakéval nem. A megnövekedett feladatok miatt ki kellett képezni „szakembereket” a népkönyvtárak számára is. 2-6 hetes tanfolyamok indultak, megyeszékhelyeken hatnapos, bentlakásos kurzusokat hirdettek falusi népkönyvtárosok számára. 1952-ben elvárás volt, hogy a könyvtárosok rendelkezzenek minimum egyetemi szintű képzettséggel. A tapasztalat azonban ezzel nem egyezett, előfordult, hogy a könyvtárosok egy része 8 általánossal sem bírt. Fitz József 1945-ben vetette fel az egyetemi képzés megszervezésének tervét, erre engedélyt nem kapott. Az elkövetkező két év hozott változást: 1948/49. tanév 2. félévétől kezdte meg működését a könyvtár-tanszék. A tanárszakos hallgatók az első két tanév elvégzése után dönthettek, hogy a tanári vagy a könyvtáros pálya felé orientálódnak. Zárásként arra a helyzetre hívta fel az előadó figyelmünket, hogy valójában – paradox módon – kritikus történelmi körülmények között, a tomboló diktatúra idején épült ki a könyvtárosképzés rendszere.

Dr. Sonnevend Péter ny. könyvtárigazgató és ny. főiskolai tanár *Könyvtárpolitikai útvesztők és kényszerpályák a Rákosi-korszakban (1945–1956)* című előadása a következő tényekre fókuszált: a tárgyalt időszakban a (könyvtár)szakmának megszűnt az autonómiája, Rákosi és szűk köre irányítása alá került.

Varga Katalin (OPKM, Pécsi Tudományegyetem

Könyvtár- és Információtudományi Tanszékigazgató és tanszékvezető) *Az iskolai és gyermekkönyvtári ellátás „fejlődése” (1944–1956)* című előadásával állt hallgatósága elé. Talán ez a terület volt az, amely legkevésbé mutatott látványos „fejlődést”. A tárgyalt korszak első éveinek a feladatait itt is az állományok tisztogatása, a szovjet irodalom beszerzése, terjesztése jelentette. A legkisebb falusi iskolák 20-30%-ban volt csak könyvtár, átlagosan 10-15 kötettel, a kisvárosi iskolákban már jobb volt az arány: 90-95 százalékukban találhattunk könyvtárat, állományuk mindössze 40-50 kötetnyi volt. A középiskolák azonban rendelkeztek 150-700 kötetes könyvtári gyűjteménnyel. Az állománygyarapítás lehetőségének néhány példáját is bemutatta. Tanári beszámolót idézett: az iskolások 20 filléret adnak be annak érdekében, hogy könyveket vásárolhassanak, majd kölcsönözhesenek saját könyvtárukból, de arról is tudunk, hogy tanítóképző intézetek 20 forintos magánvizsgáinak díjából 5 forint az iskolai könyvtár fejlesztésére kerül. Az iskolai könyvtárak léte mellett az előadó azt is hangsúlyozta: minden tanárnak felelősségéhez tartozott a diákok olvasóvá nevelése.

A délután a hallgatóság kérdéseivel zárult, az elmúlt másfél év kutatásainak eredménye számtalan adatot, anyagot hozott. Várjuk a folytatást!

Török Beáta

Sapientia Szerzetesi Hittudományi

Főiskola Könyvtára

A JOG ÚTVESZTŐJÉBEN – EKE SZAKMAI NAP

Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése 2016. november 21-én a Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény Könyvtárában rendezte meg *A jog útvesztőjében, avagy hogyan legyünk naprakészek a könyvtárakat érintő törvények változásaiban* című szakmai napját. A rendezvényen több mint ötven könyvtáros és a témában érdekelt résztvevő jelent meg. A délelőtti során Ásványi Ilona köszöntője, majd dr. Kenyéri Katalin (EMMI Közgyűjteményi Főosztály) előadása hangzott el, délután pedig Gaálné Kalydy Dóra (általános főigazgató-helyettes, MTA KIK), dr. Keveházi Katalin (főigazgató, SZTE Klebelsberg Könyvtár), Fülöp Ágnes (főigazgató, KSH Könyvtár), valamint dr. Fodor Péter (főigazgató, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár) előadását hallgathatták meg a rendezvény résztvevői. A tanácskozást kerekasztal-beszélgetés zárta, melynek moderátora Baranya Péter volt.

Kenyéri Katalin előadásában elmondta: a jog alkotói arra törekszenek, hogy a szabályozást az érintettek ne útvesztőnek tekintsék, hanem lehetőség szerint inkább egy útvesztőből kivezető ösvénynek. A könyvtári törvény új szabályai két fő irányt jelöltek ki: *digitalizáció* és a szolgáltatások minősége. Előbbi kapcsán megtudhattuk, hogy a könyvtáraknak az általuk digitalizált dokumentumokat el kell küldeniük az OSZK-ba (30/2014 (IV. 10.) EMMI rendelet 11. § (2) b, c), a nemzeti könyvtárnak pedig törvényben rögzített feladata ezen dokumentumok hosszú távú archiválásának biztosítása (1997. évi CXL. tv. 61. § (5)) és jogszabályi keretek között történő szolgáltatása. Emellett további feladata a digitalizáció koordinálása és a könyvtárak által megküldött elektronikus dokumentumok nyilvántartásának vezetése. Felmerült a nemzeti könyvtár informatikai infrastruktúrájának kérdése, felkészültsége, ami alapja az elektronikus dokumentumok befogadásának. A kérdésre

a következő választ kaptuk: az OSZK helyzete mind anyagilag, mind pedig fizikailag (marad a várban) rendeződni látszik. Az elmondottakat kormányhatározatok is megerősítik. Folyamatban van a stratégiai fejlesztési terv elfogadása, döntés a felújításról és archivális raktár építéséről, valamint készül az informatikai fejlesztésről a szabályzás. A jövőbeli fejlesztések – reménység szerint – lehetőséget adnak arra, hogy a nemzet könyvtára megbízhatóan eleget tegyen ezeknek a törvényi kötelezettségeknek (is). Ezután érkezünk el a nap másik, sok kérdést kiváltó témájához, a könyvtári dokumentumok elektronikus nyilvántartásához. Az új szabályozás szerint a könyvtári dokumentumok adatait (elsősorban) elektronikusan vezetett nyilvántartásban kell rögzíteni (1997. évi CXL. tv. 60/A. § (2)). Ennek háttéréről azonban egyelőre semmi konkrétumot nem tudni. Még nem ismert, hogy a nyilvántartás központi fejlesztés eredménye lesz-e, vagy az egyes könyvtáraknak maguknak kell megoldani a problémát. Sok helyen a nyilvántartás finanszírozásának kérdése is felmerül: mennyit és milyen forrásból? A másik nagy témakör a minőség kérdése volt. Itt kiemelt pontként említette Kenyéri Katalin azt a tényt, hogy a nyilvános könyvtár alapfeladatait, szolgáltatásait a könyvtári minőségirányítás szempontjait figyelembe véve szervezze. Erre született egy ajánlás „A könyvtári minőségirányítás bevezetésére” címmel, melynek fontos pontja az olvasói elégedettség mérése. Fodor Péter megjegyezte, ez utóbbi nagyon szükséges elem, ugyanis a jövő a felhasználó központú szolgáltató könyvtáraké.

Az ebédszünet után a különböző könyvtártípusokból érkezett kollégáktól hallhattunk rövid előadásokat, majd az előadók kerekasztal-beszélgetés formájában folytatódott tovább az eszmecsere. Terítékre került a könyvtáros életpálya kérdése – a továbbképzés és a finanszírozás fényében. Több könyvtár jelezte, hogy a to-

vábbképzéseknél nagy gondot jelent a központi forráshiány. Kenyéri Katalin felhívta a figyelmet arra, hogy a 2017-es költségvetési törvényben – beépített elemként – újra szerepel a szakmai továbbképzés támogatása. A képzéseknél, képzettségénél maradványt is felemlítettek a kollégák: mindenképp szükséges-e a könyvtárosi végzettség a könyvtárasságához, hiszen számos helyen a jó működéshez más végzettségű szakemberekre is szükség van pl.: informatikusokra, marketingesekre, vagy az egyházi könyvtárak világában történészekre, teológusokra. Válaszadásra ismét Kenyéri Katalin jelentkezett, elmondta, hogy maga az intézmény döntheti el, hogy adott feladatokhoz, munkakörökhöz milyen végzettséget követel meg. Bizonyos esetben lehet ez valamely tudományterületen szerzett egyetemi végzettség, esetlegesen könyvtáros asszisztens, segédkönyvtáros képzéssel kiegészítve. A kerekasztal-beszélgetés másik nagy témája az elektronikus infrastruktúra fejlesztésének kérdése, a MOKKA-ODR helyzete volt, amiről megtudtuk, hogy tervek és pénz van, „csak” az engedélyeztetés, illetve a közbeszerzési eljárás bonyolítja az ügyet... de prioritás, hogy a MOKKA-t az OSZK-nak be kell fogadnia. A beszélgetés végén

Baranya Péter tette fel a kérdést: „Hol az egyházi könyvtárak helye a törvényi szabályozásokban?” Mire figyeljenek? Mi vonatkozik rájuk? Közgyűjtemény? Levéltár? Múzeum? Országos szakkönyvtár? Felsőoktatási könyvtár? Nyilvános könyvtár? A törvényi kötelezettségeket milyen finansziális forrásból teljesítsék? Kenyéri Katalin felhívta a figyelmet, hogy a minisztérium szakfeladatok ellátására ad támogatást, illetve nyilvános könyvtárak esetén a fenntartó nyilatkozatban vállalja a könyvtár működtetését. A hallgatóság részéről elhangzott, hogy szükség lenne egy átláthatóbb elszámolásra, hogy a kiosztott források valóban a helyükre kerüljenek, hiszen az egyházaknál sok esetben utolsó helyen szerepel a közgyűjteményi feladatok ellátása.

A kerekasztal-beszélgetés után az érdeklődők Bérés-Muszka Ibolya vezetésével megtekinthették a gyűjtemény könyvtárát, és az unitárius templomot. Összességében elmondható, hogy hasznos és tartalmas eszmecsere volt vehettünk részt. Köszönet a szervezőknek!

*Mészáros Nelli
Evangélikus Hittudományi
Egyetem Könyvtára*

BESZÁMOLÓ

A nyilvános könyvtári alapkövetelmények és alapfeladatok teljesítését és a fenntartói nyilatkozatban vállaltak megvalósítását ellenőrző szakértői (szakfelügyeleti) vizsgálatról – 2016

Az EMMI Könyvtári Osztálya koordinálásával 2014-ben elindult a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről szóló 120/2014. (IV.8.) Korm. rendeletben foglaltak szerint a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvényben előírt nyilvános könyvtári alapkövetelmények és alapfeladatok teljesítését és a fenntartói nyilatkozatban vállaltak megvalósítását ellenőrző szakértői vizsgálat.

2014-ben egy egyházi könyvtárat érintett az ellenőrzés, a szegedi Gál Ferenc Főiskola Könyvtárát. Mondhatjuk, hogy „véletlenül”, mert a neve alapján nem gondolták, hogy a könyvtár egyházi fenntartású.

Az EMMI Könyvtári Osztály 2015-ben 15 nyilvános egyházi könyvtár vizsgálatára kérte fel Ásványi Ilona, Baranya Péter, Kövécs Ildikó kollégákat. Ezek a következő könyvtárak voltak: Debreceni Református Hittudományi Egyetem Maróthi György Könyvtára. Tiszántúli Református Egyházkerületi és Kollégiumi Nagykönyvtár és Teológiai Szakkönyvtár. Egri Főegyházmegyei Könyvtár. Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár. Esztergomi Hittudományi Főiskola Könyvtára. Váci Egyházmegyei Könyvtár. Apor Vilmos Főiskola Könyvtára, Vác. Ciszterci Nővérek Boldogasszony Háza Monostor Könyvtára, Kismaros. Főszékesegyházi Könyvtár, Kalocsa. Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára. Evangélikus Hittudományi Egyetem Könyvtára. Dr. Szent-Iványi Sándor Unitárius Gyűjtemény Könyvtára. Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Könyvtára. Buddhista Misszió Dharma Könyvtára. Evangélikus

Országos Könyvtár. Mivel az Evangélikus Országos Könyvtár székházának felújítása miatt ideiglenes helyen működik, és az intézményrendszer is átszervezés alatt áll, kérte a vizsgálat alóli felmentését, amit a minisztérium elfogadott.

Örömmel jelentjük, hogy a 2015-ben vizsgált mind a 14 könyvtár megtarthatta a nyilvános státuszát. Erről az EMMI levélben tájékoztatta a fenntartókat.

2016-ban a fenti szakértők 6 egyházi könyvtárban végeznek vizsgálatokat november-decemberben, a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtárban a Veszprémi Érseki Könyvtárban, a Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola Könyvtárában, a Római Katolikus Egyházi Gyűjtemény Könyvtárában, Sárospatakon, a Dunántúli Református Egyházkerület Tudományos Gyűjteményei Könyvtárában, Pápán, és a Kiskunhalasi Református Egyházközség Thúry József Könyvtárában.

A vizsgálat a nyilvános státusz jogszabályban előírt követelményeire irányul. Azt, hogy az adott könyvtár megfelel-e a nyilvános könyvtári státusz követelményeinek, egy külső bizottság dönti el, részben a benyújtott kérdőív, részben az alapidokumentumok alapján.

*Ásványi Ilona
Főapátsági Könyvtár*

LUTHERÁNUS MISE

A PANNONHALMI BAZILIKÁBAN

(PANNONHALMA, 2016. DECEMBER 2.)

Ötödik alkalommal került sor adventben evangélikus misére a Pannonhalmi Bazilikában. Idén december 2-án este gyűltek össze közelből, s távolból mindazok a hívek, akik fogékonyak vagy érdeklődnek az ősi evangélikus miseliturgia iránt. Ezeket az alkalmakat – közvetetten – több évtizedes előkészítő munka előzte meg.

A lutheri reformáció hatására sokan úgy gondolták, hogy mindentől meg kell szabadulni, ami az akkori egyház hagyományához kötődik. Luther viszont mindent megtartott, ami Isten kinyilatkoztatásával nem áll szemben. Tanító istentiszteleteit professzori ruhájában, az általunk Luther-kabátnak nevezett talárban végezte. Amikor misézett, akkor viszont élete végéig miseruhában volt. 1536-ban (19 évvel a reformáció elindítása után) azt írta róla egy tudósítás, hogy a misén „pápista módon volt öltözve”. Mivel a formálódó evangélikus egyházban elsősorban az igehirdetésre esett a hangsúly, – adiaforon jellege miatt – a lelkészek ruhátára nagyon sokféle lett. Az egységesítés érdekében a porosz császár 1811-ben rendeletben szabta meg a lelkészek ruháját. Mivel Luthert a korabeli ábrázolásokon tanítói pózban látta, ezért rendelte el a ma is használt talárt. Néhány évvel korábban, Magyarországon 1791-ben a pesti zsinat már meglepte ezt, de ott még fontos volt – talán református hatásra – a magyaros jelleget is hangsúlyoz-

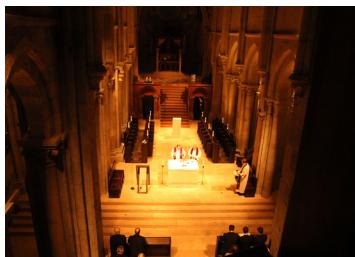
ni. Végül is ilyen előzmények alapján lett ránk erőltetve az a lelkési ruhadarab, ami liturgikus öltözeté vált. Az ellenreformáció éveiben (a református összefogással) ez nálunk még jobban elmélyült. Illetve az egész világon a porosz és a magyar háttérű gyülekezetekben van jelen.

A skandináv országokban sem császári rendelet nem volt, sem ellenreformáció, így északon külsőségében minden eredetiben maradt, illetve előítélet-mentesebben tudták a liturgiai reformokat megvalósítani. A mostani reformáció napi lundi (Lund-Svédország) pápalátogatás alkalmával csak stólas és albás evangélikus püspököket, érsekeket láttunk. (A lundi találkozóról itt olvashatunk: <http://www.evangelikus.hu/isten-adomanya-az-egyseg>)

1998-ban a Magyarországi Evangélikus Egyházban megalakult egy Agendaszerkesztő és Liturgiai Bizottság. Azzal a céllal kelt életre ez a grémium, hogy – a püspökök vezetésével – készítsenek el egy új liturgikus könyvet, amely szem előtt tartja a kétezres éves liturgikus hagyományt, amely az evangélikus egyháznak is öröksége, benne a lutheri szellemen megreformált keresztény istentisztelettel.

Az Országos Közgyűlés ezt elfogadta, így 2005 adventjétől hivatalos istentiszteleti renddé vált, lehetővé téve, hogy a lelkészek stólat, illetve albát is hordhatnak az istentiszteleteken.

Az Evangélikus Egyházban a liturgiai reform tulajdonképpen már az 1930-as években meg-

indult. A második világháború után újabb lendületet vett, de a diktatúrának az egyház életére gyakorolt hatása miatt végül is félbeszakadt. E megújulási mozgalom célkitűzéseire tértek vissza most az újnak nevezett liturgia összeállítói, ami valójában a régi, ősi evangélikus istentisztelet.

Az új liturgikus könyv bevezető soraiban így fogalmaznak a szerkesztők: *A tárgyilagos kutatások egyértelműen bizonyítják, hogy egyházunk istentiszteleti élete a külső hatások következtében az évszázadok folyamán elszakadt a reformátori örökségtől. Az ellenreformáció, majd a felvilágosodás és a racionalizmus felgyorsította ezt a folyamatot. A hosszú évekig tartó előkészítő munkálatok folyamán ezért tudatosan törekedtünk arra, hogy istentiszteleti rendünket megszabadítsuk azoktól az elemektől, melyek nem következnek reformátori – közelebbről a lutheri – teológiai örökségünkből. Itt ezek közül csak egyet említünk: azt, hogy az úrvacsora szervesen beépült a vasárnapi istentiszteleti rendbe.*

Mint általában a reformtörekvéseket, úgy ezt

is nehéz keresztülvinni a gyülekezetekben. Legalább egy nemzedéknyi idő kell a bevezetéséhez. Öt évvel ezelőtt egy kis közösség – akik fontosnak tartják a liturgiai megújulás eddig elért eredményeit megtartani, és ápolni, – arra vállalkozott, hogy adventben és böjtben egy-egy alkalommal a közelgő Krisztus-ünnepre hangozva a megújult (ami az ősi) liturgia alapján gyűljenek össze istentiszteletre. A böjti alkalmak a Dunántúl valamelyik evangélikus templomában tartatnak meg, az adventi alkalmak helyszíne pedig a Pannonhalmi Főapátság Bazilikája. A bencés testvérek közösséget vállalnak velünk, szeretettel fogadnak bennünket, méltó helyszínt adva, az istentiszteletnek.

Reménységünk, hogy jövőre is együtt ünnepelhetjük Pannonhalmán a misztériumot! Néha az az érzésem, hogy a világegyház Pannonhalmán után kullog...

*Menyes Gyula
evangélikus lelkész*

a Pannonhalmi Apátság munkatársa

MEGJELENT

Ernst-kódex (OSZK, Cod. lat. 431) Hasonmás kötet

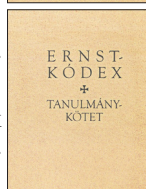
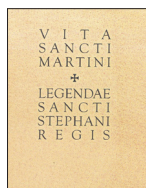
Ernst-kódex (OSZK, Cod. lat. 431) Tanulmánykötet

Budapest – Pannonhalma, OSZK – Pannonhalmi Főapátság, 2016.

Nyomdai előkészítés és kivitelezés Pytheas Könyvmanufaktúra

Tartalom:

- *Madas Edit:* Az Ernst-kódex leírása
- *Dejcsics Konrád:* Az Ernst-kódex hagiográfiai írásai Szent Márton életéről
- *Thoroczky Gábor:* Szent István legendái a 19-20. századi tudományos kutatások fényében
- *Déri Balázs:* Az Ernst-kódex Szent Mártonról szóló írásainak latin szövege
- *Szovák Kornél:* A kódex szövegének helye az István-legendák hagyományozódás-történetében

Részlet a tanulmánykötet előszavából:

Szent Márton, a pannoniai Sabariából származó szerzetespüspök születésének ezerhétszázadik évében egyedülálló együttműködés valósult meg hazánk három kiemelkedő és nagy múlttal rendelkező intézménye között. A Pannonhalmi Főapátság, az Országos Széchényi Könyvtár és az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara felelős vezetői felkarolták Szovák Kornél középkorkutatót, az MTA-ELTE-PPKE Ókortu-

dományi Kutatócsoportja vezetőjének, egykori pannonhalmi diáknak javaslatát, és támogatták, hogy megjelenjen az Ernst-kódex (OSZK Cod. Lat. 431) első teljes hasonmás-kiadása a jelen kísérlőkötettel együtt. Közösségvállalásukkal hoz-

zájárultak egyrészt ahhoz, hogy az emlékvé-
ben fontos és maradandó mozzanattal gyarapodjék a hazai kultúra és tudományosság, másrészt ahhoz, hogy előbbre haladjunk saját kulturális és spirituális múltunk megértésének útján.

**Saint Martin and Pannonia: Christianity on the frontiers of the roman world :
Exhibition catalogus : Abbey Museum, Pannonhalma, 3 june - 18 september 2016 :**

Iseum Savariense, Szombathely, 3 june - 13 november 2016

/ ed. by Endre Tóth, Tivadar Vida, Imre Takács,

Pannonhalma – Szombathely, Pannonhalmi Főapátság – Savaria Múzeum, 2016.

Az angol nyelvű katalógus és tanulmány-
kötet tartalmát tekintve megegyezik a
magyar változattal.

Tartalom:

• *Várszegi Asztrik:* Előszó

Tanulmányok:

• *Adamik Tamás:* Tours-i Szent Márton
élete Sulpicius Severus műveinek tükré-
ben

• *Mráv Zsolt:* Az alexandriai istenek

• *Sosztarits Ottó:* Az Iseum Savariense és a po-
gányság végnapjai Savariában

• *Tóth Anna Judit:* Népi vallásosság a késő ókorban

• *Tóth Endre:* Keresztények a római Pannoniában

• *Perendy László:* Az arianizmus rövid története

• *Visy Zsolt:* Sopianae későrómai temetői

• *Nagy Levente:* Sopianae északi temetőjének
ókeresztény sírkamrái és falfestményei

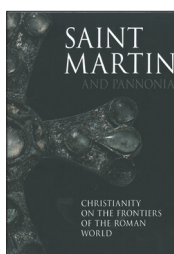
• *Ivana Popovič:* Sirmium a 4. században: a
mártírok városától a keresztény kaput Illyriciig

• *Hrvoje Vulič:* Kamenica – ókeresztény császári
központ Vinkovciban

• *Vida Tivadar:* Kereszténység a Kárpát-med-
encében s népvándorlás korában (Kr.u. 5-8. sz.)

• *Rodica Oantă-Marghitu:* Fejedelmi aranytár-
gyak Apahidáról és Kolozsvár-Szamosfalváról

• *Bollók Ádám:* A keresztények temetkezé-

sei és a keresztény temető a késő ókor
és a kora középkor évszázadaiban

• *H. Tamáska Orsolya:* Templomok és
keresztény közösségek Észak-Illyricum
(Pannonia és Noricum) területén a római
kontinuitás tükrében (Kr. u. 5-7. sz.)

• *Marina Šimek Lonja:* Egy kora keresztény
templom Északnyugat-Horvátországban

• *H. Tamáska Orsolya:* Temetkezések
Keszthely-Fenekpusztán és környékén (4-9. sz.)

• *Perémi Ágota:* A lesencetomaji temető

• *Somogyi Péter:* Keresztény jelképek 5-7. szá-
zadi bizánci érmeken

• *Csikó Gergely:* A sztyeppei nomádok hitvilága

• *Kiss P. Attila:* Germán hiedelemvilág nyomai
a Kárpát-medencében

Katalógus:

• A katalógus a kiállítás részeit követve hat té-
makörben ad leírást és ismertetést a kiállított tár-
gyakról:

• Savaria Szent Márton korában

• Pannónia a kereszténység előtt

• A kereszténység megjelenése Pannóniában

• Templom és liturgia az ókeresztény Pannóniában

• A kereszténység továbbélése a népvándorlás
korában

• A barbár elit és a keresztény világ

Az Ernst-kódex hasonmás- és kísérlőkötetét, valamint a Szent Márton és Pannonia című szombathelyi
A-pannonhalmi kiállítás angol nyelvű katalógusát a Szent Márton-év záróünnepségén mutatták be.

Sajtóhír: <http://www.magyarurir.hu/hazai/hogy-barany-beboritsa-halando-testet-halhatatlansag-gyapjaval-unnepelyesen-lezart>

1517
2017500
reformációHÍREK ÉS
ESEMÉNYEK

MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ DEÁK TÉRI EVANGÉLIKUS TEMPLOM – INSULA LUTHERANA – EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM

A reformáció jubileumi emlékévének nyitánya (2016. november 11.) egybeesett az *Insula Lutherana* Kulturális és Lelkiségi Központ ünnepélyes felavatásával.

Gáncs Péter elnök-püspök igei köszöntésében hangsúlyozta, hogy jelképes üzenetet hordoz ez a kettős esemény. „A sziget [insula] képe szemléletesen fejezi ki a Magyarországi Evangélikus Egyház létformáját és küldetését hazánkban, öt-száz évvel a reformáció indulása után is. Szórványhelyzetben, kicsiny szigetekként élnek gyülekezeteink és intézményeink a Kárpát-medence olykor békés, máskor nyugtalan tengerében...”

Az Insulán belül újra megnyílt a felújított Evan-

gélikus Országos Múzeum is. Monok Istvánnak, az MTA KIK főigazgatójának az evangélikus közgyűjteményeknek a magyar művelődésben betöltött szerepéről szóló nagy ívű előadása

vezette be a múzeum *Luther öröksége* című új, állandó kiállítását. (A kiállítást Harmati Béla László, Zászkaliczky Zsuzsanna és Kertész Bontond rendezte.)

A különféle kulturális tevékenységek és terek (templom, múzeum, könyvesbolt, a pincében előadótér) összehangolásával lehetőség nyílik arra, hogy olyan kulturális hely jöjjön létre, ahol az evangélikus egyház a világ felé nyitottan és korszerűen bemutathatja az értékeit.

EVANGÉLIKUS HITTUDOMÁNYI EGYETEM

A magyar tudomány ünnepe *A semper reformari* elve a reformáció-értelmezésben címmel rendeztek konferenciát november 16–17-én. Ez alkalommal az Evangélikus Hittudományi Egyetem a *Verbum Dei manet in aeternum*-jegyében megnyitotta a reformációi emlékévet is. A kolozsvári és a magyarországi kutatók a „hosszú” reformáció kutatásának különböző irányait mutatták be.

Hallhattunk az erdélyi református egyház 18. századi tévtanítóiáról, a Kálvin-kötetek erdélyi recepciójáról, a felekezeti képződés és az iskolázottság, a peregrináció összefüggéseiről, a szeretetességen belüli reformokról. Újabb a tör-

EVANGÉLIKUS
HITTUDOMÁNYI
EGYETEM

A magyar
tudomány
ünnepe

2016. november 16–17.

ténészek tágabb időszakban és összefüggésben vizsgálják a reformációt, s úgy látják, hogy a középkorban és a kora újkoron átívelő hosszú folyamatok egy kiemelkedő fázisa-

ként kell a reformációra tekinteni.

A konferencián jelentették be, hogy megalakult az egyetemen az *Egyháztörténeti Kutatócsoport*, amely főként az elmúlt 150–200 év történetét kutatja. A *Refo500* elnevezésű holland tudományos egyesület pedig befogadta az egyetem tudományos pályázatát: az evangélikus lelkészek magyarországi adattárának az elkészítését.

1517
2017500
reformációHÍREK ÉS
ESEMÉNYEK

GYÜLEKEZETI ÉS MISSZIÓI OSZTÁLY

A Gyülekezeti és Missziói Osztály a reformáció 500. évére kültéri installációt tervezett, mely bemutatja a reformáció múltját és jelenét. A „könyv” havonta vándorol. A helyszínekről és az időpontokról lásd: <http://gyulmisz.lutheran.hu/cikk/evangelikus-kepessonyv-utja>

REFORMÁCIÓI EMLÉKBIZOTTSÁG

Luther Márton élete című animációs film

Rendezte: Richly Zsolt, szöveg: Lackfi János

A rajzfilm-sorozat 12 részből áll, az egyes epizódok 13 percesek. A sorozat első öt része hamarosan kapható lesz a Luther Kiadó könyvesboltjában. Középiskolás és felnőtt korosztálynak szánják a filmet. A hitoktatók és a gyülekezetek számára interaktív segédanyag készül, amely segíti az egyes epizódok megértését és feldolgozását.

A híreket összeállította:

H. Hubert Gabriella

Evangelikus Országos Könyvtár

További hírek: <http://reformacio2017.hu>

ÚJDONSÁG

Faggyas Sándor (szerk.)

Protestáns hősök : félszáz portré az elmúlt fél évezred magyar történelméből

Press Pannonica-Media, AmfipressZ, Debrecen, 2016.

Kodácsy-Simon Eszter (szerk.)

Értelmes szívvel : Etikai témák az evangélikus oktatásban

Luther, Budapest, 2016.

KITEKINTÓ

A KÖNYVTÁRI INTÉZET SZOLGÁLTATÁSAI

A Könyvtári Intézet a 6/2000. (III. 24.) ANKÖM rendelet alapján 2000-ben, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ jogutódjaként kezdte meg működését, küldetésnyilatkozata szerint a könyvtáraknak és a könyvtári rendszernek nyújt szakmai szolgáltatásokat. Az Intézet a nemzeti könyvtár egyik igazgatóságaként biztosítja a könyvtárak – a tudásalapú társadalom meghatározó alapintézményeinek – fejlesztését, a működés és a szolgáltatások valós igényekhez alakítását, a könyvtárak társadalomban elfoglalt helyének megerősítését, valamint a szakmapolitikai támogatást. Feladatait az 1997. évi CXL. törvény 60. § (3) bekezdése és a 30/2014. (IV. 10.) EMMI rendelet 8. § (3) bekezdése határozza meg. Szervezetét – az Igazgatóság mellett – jelenleg három osztály alkotja: a Kutatási és Szervezetfejlesztési osztály, az Oktatási és Humán erőforrás-fejlesztési osztály és a Könyvtártudományi Szakkönyvtár.

Az Intézet kutatásokat végez a könyvtárak működése, használata, története, a könyvtári rendszer működése, az országos szakkönyvtári feladatok, valamint az olvasási kultúra fejlesztése vonatkozásában; közreműködik a könyvtári tevékenységre vonatkozó irányelvek, normatívák kidolgozásában, módszertani tevékenységet folytat, könyvtári jó gyakorlatokat tesz közzé (<http://ki.oszk.hu/category/let-lt-sek/dokumentumok/k-nyvt-ri-j-gyakorlat>). Összesítjük, elemezzük és szolgáltatjuk az országos könyvtári statisztikai adatokat (<http://ki.oszk.hu/content/statisztika>) – ebben feltétlenül számítunk az egyházi könyvtárak együttműködésére. Az Intézet keretei között szeptember óta működik az a projektszervezet, amely a Cselekvő közösségek – aktív közösségi szerepvállalás (EFOP-

1.3.1-15-2016-00001) elnevezésű európai uniós program (részletesen ld. <http://mokk.skanzen.hu/cselekvo-kozossegek2016.html>) megvalósításában vesz részt, képviselve a konzorciumi tagságot vállaló nemzeti könyvtárat. A projekt a fejlesztésbe bevont településeken hozzájárul az állampolgárok társadalmi aktivitásának növeléséhez, a közösségi szerepvállalás erősödéséhez, a települések önkormányzatai, kulturális intézményei és lakosai közötti kapcsolatok erősítéséhez, az együttműködés kultúrájának magasabb szintre emeléséhez. Mivel a projekt célcsoportjai között egyházi szervezetek is szerepelnek, lehetőséget látunk a továbbiakban az egyházi könyvtárak bekapcsolódására.

Az ágazati minisztérium irányítása mellett működtetjük a nyilvános könyvtárak jegyzékét (<http://ki.oszk.hu/nyilvanos-konyvtarak-jegyzeke>) és a Magyarországi Könyvtárak Adatbázisát (<http://ki.oszk.hu/magyarorszagi-konyvtarak-adatbazisa>). Utóbbi esetben a könyvtárakról tárolt adatok aktualizálásához, javításához külön adminisztrációs felületet tettünk elérhetővé a könyvtárak számára, ahol a könyvtárak közvetlenül, illetve bizonyos adatok esetén a Könyvtári Intézet jóváhagyásával saját maguk biztosíthatják adataik frissességét az adatbázisban – egyházi könyvtári körben is érdemes az adatok frissítéséről gondoskodni. A főlépeldányok jegyzéken való kiajánlását lehetővé tevő szolgáltatásunk (<http://ki.oszk.hu/content/folospeldanyjegyzek>) a könyvtárakban folyó állományapasztási, selejtezési, valamint gyűjteményépítési munkát támogatja.

A hagyományos szakkönyvtári (<http://ki.oszk.hu/konyvtar/>) szolgáltatások – kölcsönzés, helyben használat, tájékoztatás, irodalomkutatás, témafigyelés – mellett távolról

elérhető az online szakkönyvtári katalógus (http://nektar1.oszk.hu/librivision_hun.html), a könyvtörténeti és könyvtártudományi cikkek adatbázisai (MANCI: <http://w3.oszk.hu/manci.htm>, HUMANUS: <http://www.oszk.hu/humanus>), kezdeményezhető könyvtárközi és e-dokumentumszolgáltatás (kszk@oszk.hu). Könyvtári eseményfigyelő, rendezvénykereső szolgáltatást is működtetünk (<http://ki.oszk.hu/konyvtar/e-konyvtar/esemenyek-az-orszag-konyvtaraiban>).

A könyvtárosképzés területén az Intézet szervez mind OKJ-s szakképzést, mind akkreditált továbbképzéseket. Az OKJ-s segédkönyvtáros képzés (http://ki.oszk.hu/content/segedkonyvtaros_kepzes) a 2013-ban elfogadott új felnőttképzési jogszabályok alapján felső középfokú végzettséget ad a képzésben résztvevők számára: az európai és a magyar képesítési keretrendszerben a középfokú oktatás felső szintje és a felsőoktatás közötti sávot tölti ki (ISCED szint: 4B), azaz a szakképesítés megszerzése közvetlenül a munkaerőpiacra történő belépést biztosítja. A 150/1992. (XI. 20.) kormányrendelet 6/K § (1) bekezdése alapján a segédkönyvtáros megnevezésű szakképesítés megszerzését igazoló bizonyítvány könyvtári alkalmazás esetén jogszabályban előírt elsőfokú szakirányú munkaköri szakvizsgával

egyenértékű, a képzés elvégzése tehát nem szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező kollégák számára biztosítja a szakirányú elsőfokú végzettségnek megfelelő besorolást. Az utóbbi években a kulturális törvény előírásai (94. § (4) bek.) szerint ugyan nem kötelező a hétéves továbbképzési kötelezettség, akkreditált továbbképzéseink (<http://ki.oszk.hu/content/akkreditaltkepzesek>) mégis lehetőséget biztosítanak arra, hogy könyvtáros kollégáink – így az egyházi könyvtárosok is – az egész életen át tartó tanulás jegyében frissíthessék, továbbfejleszthessék alaptudásukat. Az Intézet pályázati és minisztériumi támogatásokat felhasználva rendszeresen szervez a határon túli magyar könyvtárosok számára anyanyelvű szakmai továbbképzéseket, ebben számítunk az egyházi könyvtárak határontúli kapcsolataira.

Az Intézet folyóiratai – a Könyvtári Figyelő (<http://ki.oszk.hu/kf/>), a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros (<http://ki.oszk.hu/3k/>) – és szerkesztőgárdája szakmai információival továbbra is a könyvtáros társadalom rendelkezésére áll, így az egyházi könyvtárosok számára is szívesen biztosít nem csak tájékoztató, de publikálási lehetőséget is.

*Hangodi Ágnes
Könyvtári Intézet*

ÖRÖKZÖLD

A TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRAK OLVASÓSZOLGÁLATÁNAK NÉHÁNY KÉRDÉSÉRŐL

A könyvtár és az olvasó az olvasószolgálaton keresztül találkozik egymással. A könyvtár egész munkáját az olvasószolgálat tevékenységén méri le. Az olvasószolgálat tapasztalatai, ha nem is határozzák meg, de befolyásolhatják és kell is, hogy befolyásolják az egész könyvtár tevékenységét. Az olvasók nemcsak munkát, de szármakat is adhatnak egy könyvtárnak. Ha a könyvtár jellegének megfelelő az olvasótábor, akkor ez egyre újabb és újabb feladatokat állít a könyvtárosok elé s kikényszeríti fejlődésüket. Az élet tehát a fejlődés, a haladás felé

viszi a könyvtárakat is. [...]

A tudományos könyvtárak olvasószolgálatának feladatait, a feladatok ellátásának körülményeit, a belőlük folyó tennivalókat vizsgáljuk meg két szempontból. Nézzük meg egyrészt, hogy milyen közművelődési feladatok ellátása tartozik a tudományos könyvtárakra, másrészt, hogy a tudományos kutatás fokozott támogatásának előmozdítása érdekében milyen feladatok állnak tudományos könyvtáraink előtt. [...]

Közművelődési feladatok

A szocialista könyvtárak Lenin által meghatározott feladata „a tömeg, a nép, az utca számára is” hozzáférhetővé tenni a könyvtárakat. Ebből a kultúrröfordalom szempontjából igen fontos feladatból következett, hogy a fordulat éve után tudományos könyvtáraink szélesre tárták kapuikat a tömegek előtt, hogy minél több dolgozó olvasási szomját elégíthessék ki. Fokozottan szükségessé tette ezt a kapunyitást az a körülmény is, hogy a dolgozók érdeklődése gyorsabban nőtt, mint ahogy a tömegkönyvtári lehetőségek szaporodhattak. A szükséglet ezen a téren is előtte járt a lehetőségeknek. Fokozta a tudományos könyvtárak megterhelését az a helytelen könyvtári politika is, amely egy ideig a szépirodalomnak a kellenél kisebb helyet biztosított a tömegkönyvtárakban, függetlenül attól, hogy az olvasók, különösen a kezdő olvasók érdeklődése teljesen indokoltan ez irányban nagyobb. Fokozta a nehézségeket az a téves kiadói politika is, amely jó ideig nem biztosított kellő mennyiségű papírt a szépirodalom számára. Egy időben – a megnövekedett igényekhez képest – kevés magyar és világirodalmi klasszikus jelent meg. Kevés érdekes, izgalmas, „szerelmes” könyvet tudtak adni a tömeg-könyvtárak; ezekért is a tudományos könyvtárakat keresték fel az érdekes, izgalmas, „szerelmes” olvasmányokhoz makacsul ragaszkodó olvasók.[...] Felmerül hát a kérdés, mennyiben feladatuk a tudományos könyvtáraknak közművelődési funkciók ellátása? Ez a kérdés nem egyszerűen szervezeti kérdés, hanem politikai, mélységesen elvi probléma. Ma már nincs hazánkban olyan tudományos könyvtá-

ri dolgozó, aki sommásan intézné el ezt a kérdést, mondván, hogy a tömegek számára ott vannak a tömegkönyvtárak, a tudományos könyvtárak pedig a kutatóké. [...]

Tudományos feladatok [...]

Nem véletlen tehát, hogy tudományos könyvtáraink tájékoztató bibliográfiai szolgálatukat a felszabadulás óta eltelt tíz esztendő folyamán fejlesztették ki. A könyvek ajánlása, az olvasószolgálatnak a mindenkor felsőoktatási programhoz, az aktuális, megoldandó feladatokhoz, tudományos tervekhez való alkalmazkodása új tartalmat adott a könyvtári munkának. Nem vitás, hogy tudományos könyvtáraink – az újak és a régiek egyaránt – nagyjában és egészében ki tudták elégíteni a felsőoktatás, a szakmai továbbképzés és a tudományos kutatás részéről velük szemben támasztott igényeket. [...] Nagy tudományos könyvtáraink katalógushálózata a felszabadulás óta eltelt tíz esztendő alatt hatalmas fejlődésről tanúskodik. A tájékoztatás munkáját megkönnyítő katalógusok egész sora áll ma a nagykönyvtárak olvasóinak rendelkezésére. [...] Ezek a katalógusok, melyeknek létrejöttében az olvasók megváltozott, megnövekedett igényeinek van elsősorban szerepe, a tájékoztatói munka komoly segédeszközei. A katalóguson kívül a tájékoztatás elengedhetetlen segédeszköze a bibliográfia, mégpedig annak minden formája. [...] Ma már az a helyzet, hogy a legszükségesebb segédkönyvek, bibliográfiák, mutatók, referáló folyóiratok minden nagykönyvtárban a tájékoztató szolgálat rendelkezésére állanak.

Forrás: Szentmihályi János – Török Bálint: A tudományos könyvtárak olvasószolgálatának néhány kérdéséről in Magyar Könyvszemle 71 (1955/1-2) 1-19.

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!

Lezárva: 2016. december 6.

Felelős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülete elnöke

Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülete

Felelős szerkesztő: Török Beáta Tördelte: Tegzes Béla

Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.

A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.

E-mail: biblio@sapientia.hu Telefon: 1-486-4421

Nyomtatott kiadás: ISSN 2064-9290

Online kiadás: ISSN 2416-0229